

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

*До 90-річчя
юннатівського руху
на Донеччині*

ЕКОСВІТ

***Інформаційно-методичний
вісник ДООЕНЦ***

№ 1/2016

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

*90-річчю
юннатівського руху
на Донеччині
присвячується*

ЕКОСВІТ

Інформаційно-методичний

вісник ДООЕНЦ

№ 1/2016

Краматорськ – 2016

УДК 374.31
ББК 20.1
В80

Укладач: Гнибіда О.А., методист Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

Рецензенти: Шатух Н.М., заступник директора з інформаційної та інструктивно-методичної роботи Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

Бульбенко О.О., завідувач відділом організаційно-масової роботи Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

Збірка містить інформаційні та методичні матеріали на допомогу керівникам гуртків та творчих об'єднань еколого-натуралістичного спрямування із впровадження інноваційних форм роботи в творчих об'єднаннях еколого-натуралістичного напрямку для використання у практичній діяльності при організації проведення гурткових занять, масових заходів, дослідницької роботи вихованців.

Робочі мови збірника – українська, російська.

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр, 2016

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА ДОНЕЧЧИНІ	6
Александрова Надія Павлівна, в.о.директора Донецького обласного еколого- натуралістичного центр	7
СТАНЦІЇ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ:	14
1. Комунальний позашкільний навчальний заклад “Районна станція юних натуралістів” Красноармійської райради Донецької області.	14
2. Мар’їнська районна станція юних натуралістів.	16
3. Великоновосілківська районна станція юних натуралістів.	17
ЕКОЛОГІЧНІ ЦЕНТРИ:	18
1. Донський еколого-натуралістичний центр Волноваського району.	18
2. Добропільський районний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.	20
Діяльність Донецького еколого-натуралістичного центру.....	30
Бульбенко О.О.	30
12 інновацій Донецького обласного еколого-натуралістичного центру.....	37
Александрова Н.П.	37
Бульбенко О.О.	37
Педагогічна майстерність: вербальна і невербальна комунікація в педагогічному процесі	43
Лещенко І.А.	43
Організація та проведення віртуальних екскурсій.....	46
Захарова Н.М.	46
Природно-заповідний фонд Донеччини та його роль у збереженні фіторозмаїття Сходу України	55
Гнибіда С.А., Раков Ю.В.	55
Навчальні екологічні стежки як процес створення творчого пізнавального простору.....	64
Шатух Н.Ф.	64
Традиції і новації в національно-патріотичному вихованні в Донецькому обласному еколого-натуралістичному центрі.	72
Бульбенко О.О.	72
ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ.....	75
Семенюк Н.А.	75

Формування екологічної свідомості вихованців під час комплексної екологічної експедиції в Національному парку «Святі Гори»	78
Александрова Н.П.	78
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ШКІЛЬНОГО ЛІСНИЦТВА В УМОВАХ СТЕПОВОЇ ЗОНИ ВЕЛИКОНОВОСІЛКІВЩИНИ	81
Гнибіда О.А.	81

Александрова Надія Павлівна, в.о.директора Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

Юннатівський рух на Донеччині розпочався в 20-х роках ХХ сторіччя, коли був створений перший гурток юних натуралістів при Маріупольському краєзнавчому музеї. Цей гурток засновано в 1926 році Віктором Леонідовичем Голицинським. Юннати займалися в секціях ботаніки, зоології та фізики.

Велика заслуга музею та, насамперед, його директора І.П.Коваленко та співпрацівників відділу природи цього музею В. В. Рудевича і В. Л. Голицинського в розвитку природоохоронного руху. Завдяки їх настигливості розпочалося створення перших заповідників на Донеччині.

В 1926-1927 роках були оголошені заповідними зонами: Хомутовський степ, Кам'яні Могили та виходи вапняків на берегах річки Кальчик за Маріуполем. Музей розташував в цих зонах пункти спостереження і охороняв ці території.

Розвиток юннатівського руху у місті Єнакієве розпочався у 1936 році у школах міста. Учні шкіл проводили рейди, висаджували дерева, квіти, упорядковували парки та сквери, захищали птахів.

Перші гуртки юних натуралістів Великоновоселківського району з'явилися в 1946 р. в Старомлинівській школі, базовій для всього району. Тут проводились зльоти, семінари. У 1954 р. наказом по районному відділу освіти була організована районна станція юних натуралістів – одна серед перших в області.

У тому ж році рішенням Сталінського обласного виконавчого комітету

було виділено 8 гектарів землі під будівлю приміщення і закладку навчально-дослідної ділянки, а з 1955 року розпочала свою роботу Сталінська станція юних мічурінців (зараз – Донецький обласний еколого-натуралістичний центр).

Областная делегация на ВДНХ, Москва 1957 год

З 1957 року розпочалась робота з організації міських і районних станцій в області. Першими з них були: Красноармійська, Амвросіївська, Слов'янська, Велико-Новоселківська районні станції юних натуралістів.

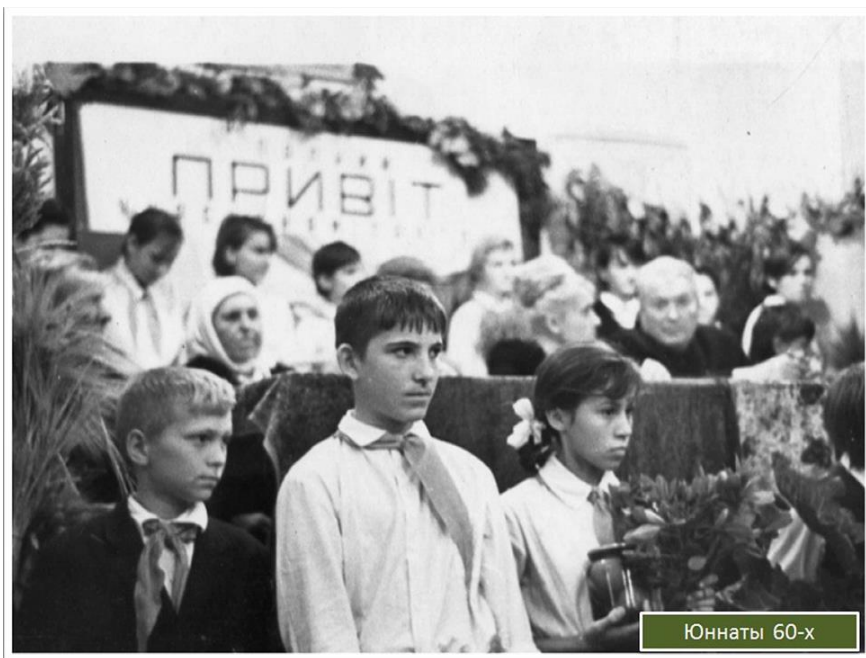
В павильоне «Юный натуралист», ВДНХ 1957 год

Юннатівський рух у м. Макіївка зародився у 1963 році на базі школи №48 Кіровського району. В школі почали готувати овочеводів, бджолярів і трактористів для роботи у радгоспі «Кринічанський». Щоб організувати роботу

на навчально-дослідних ділянках ЗОШ №48, була створена Кіровська районна станція юних натуралістів на громадських засадах. У 1963 році станція юних натуралістів на громадських засадах виступила ініціатором звернення до всіх школярів України з закликом «Озеленим Батьківщину садами», яке було підтримано ЦК ЛКСМУ і Міністерством освіти України.

Юные мичуринцы

Юннаты 60-х

У 1966 році станція юних натуралістів на громадських засадах отримала статус Кіровської районної станції на госпрозрахунку. У 1967 році станція юних натуралістів отримала статус міської станції юних натуралістів.

Центром цікавої і змістовної роботи з дітьми стала Мар'їнська районна станція юних

натуралістів, яка почала працювати 2 липня 1968 року в м. Мар'їнка. На початку 80-х років районну станцію було перенесено до села Єлизаветівка Мар'їнського району.

Юннатівський рух поширювався з кожним роком. В 1969 році в області нараховувалось вже 1456 гуртків (29700 учнів) натуралістичного напрямку. Найбільша кількість гуртків була в містах: Донецьку, Горлівці, Маріуполі, Макіївці.

В 1970 році голова селищної ради Прасовський Володимир Іванович, враховуючи умови і традиції натуралістичної і дослідницької роботи Донської ЗОШ Ковалевської О.О., запропонував заснувати у селищі Донське пошуково-дослідницьку станцію юних натуралістів з метою організації юннатівського руху у селищі, в районі, надання методичної допомоги гурткам юннатів у школах району. У 1992 році Волноваська районна станція юних натуралістів перейменована у Донський еколого-натуралістичний центр.

Початок юннатівського руху в м. Харцизьк припадає на 70-і роки ХХ сторіччя. У 1972 році за пропозицією міського відділу освіти про розширення мережі позашкільних закладів і рішення Харцизької міської ради про створення міської станції юних натуралістів, 25 квітня цього ж року почала свою роботу Харцизька СЮН. Станція була розташована в м. Іловайську. Міська станція юних натуралістів у 1978 році була переведена у м. Харцизьк. У квітні 1975 року на честь 30-річчя Перемоги ВВВ і за ініціативою персонального пенсіонера республіканського значення, ветерана КПРС і праці Полтавцева Георгія Федоровича була заснована оранжерея субтропічних рослин на базі школи № 5 м.

Харцизьк. За роки її існування (1975-1993) в оранжереї було проведено близько 2000 екскурсій.

Новоазовська районна станція юних натуралістів почала працювати з 2 липня 1973 року як інформаційно-методичний і організаційно-масовий центр натуралістичної роботи з дітьми та юнацтвом. В 1994 році станцію юних натуралістів об'єднують з туристичним центром і створюють туристично-екологічний центр (ТЕЦ) «Едельвейс».

В 1980 році в серпні місяці згідно рішення Старобешівської Ради була відкрита районна станція юних натуралістів. В вересні 1987 року в смт. Новий Світ відкривається філіал Старобешівської районної станції юннатів.

З метою здійснення еколого-натуралістичного освітнього маршруту для школярів м. Кіровське в Будинку дитячої творчості (Будинку піонерів та школярів) у 1981р. було створено гурток «Юні натуралісти».

Областной профильный лагерь юннатов

В 1983 році в м. Дружківка учнями ЗОШ № 14, під керівництвом вчителя біології Швець Надії Яківни, була закладена перша в області і на Україні екологічна стежка, яка працює і до нинішнього часу. Маршрут екологічної стежинки охоплює унікальний пам'ятник природи – Дружківські кам'яні дерева. Вік цих дерев (араукарій) – 250 млн. років. На стежині зустрічаються біля 300 видів рослин, багаточисельні тварини. Для учнів стежка стає природною лабораторією. Вони проводять виявлення, облік та охорону рідких і зникаючих рослин, реакліматизацію рослин, висаджують дерева з метою закріплення ярів.

Таким чином, наприкінці 80-х років в області налічувалось 22 районних та міських станцій юних натуралістів та еколого-натуралістичних центрів, кількість яких до 1995 року скоротилась до 12 (разом з обласним еколого-натуралістичним центром).

У 1960 році урядом країни було прийняте рішення про переведення усіх сільськогосподарських установ науково-дослідного напрямку за межі міста.

У 1964 році за рішенням Донецького облвиконкому станція юних натуралістів була переведена в селище Піски Ясинуватського району, де і проіснувала до липня 2014 року. З 1993 року станція змінила назву на Донецький обласний еколого-

натуралістичний центр. У закладі працював 21 досвідчений педагог, 1 кандидат

сільськогосподарських наук, серед них – 7 відмінників освіти України, а 18 співробітників нагороджені грамотами МОН України, Національного еколого-натуралістичного центру (м. Київ), обласного департаменту освіти і науки.

Юные цветоводы

Гуртковою роботою на облЕНЦ було охоплено 1110 дітей віком від 5 до 20 років, які були об'єднані у 71 гурток та творче об'єднання за 25 напрямками.

Разом із міськими та районними ЕНЦ (СЮН), загальноосвітніми закладами, вищими навчальними закладами, закладами НАН України Донецький облЕНЦ плідно працював над актуальною для регіону **проблемою неперервної екологічної освіти і виховання дітей та учнівської молоді в системі комплексної безперервної освіти.**

Щорічно обласний центр організовував до 30 регіональних масових заходів і забезпечував участь юннатської молоді Донеччини у 45 всеукраїнських і міжнародних заходах.

В різні часи директорами облЕНЦ були:

- ✓ Бугорков Веніамін Семенович (1955-1960)
- ✓ Трунова Катерина Федорівна(1961-1967)
- ✓ Мірошніченко Віктор Калістратович (1967 - 1972)
- ✓ Колеснік Віталій Олександрович (1973-1981)
- ✓ Ассаул Іван Іванович(1982-1992)
- ✓ Усенко Антоніна Михайлівна(1992-1993)
- ✓ Комаров Ігор Францискович (1994-1997)
- ✓ Колеснік Віталій Олександрович (1998-2007)
- ✓ Витищенко Ірина Юріївна (2008 -2009)
- ✓ Агеєва Лариса Миколаївна (2010-2012)

- ✓ Александрова Надія Павлівна (2012-2013)
- ✓ Безумов Денис Сергійович (2013-2014).

В липні 2014 року, внаслідок бойових дій в селищі Піски будівля обласного центру була зруйнована., і центр призупинив свою роботу.

З січня 2015 року Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (ДООЕНЦ) поновив свою роботу на базі ЗОШ I-III ступенів № 12 м.Краматорська.

З цього ж часу його очолює АЛЕКСАНДРОВА НАДІЯ ПАВЛІВНА – досвідчений, творчий педагог і організатор за покликанням. Загальний стаж педагогічної роботи складає 44 роки, із них 30 – на керівних посадах. За ініціативою Надії Павлівни в ДООЕНЦ почав розвиватися напрямок еколого-красознавчої роботи. Н.П.Александрова – Відмінник освіти України, нагороджена нагрудним знаком "Софія Русова".

У зв'язку з бойовими діями на території Донецької області, що підконтрольна Україні, залишилось три районні станції юних натуралістів та два еколого-натуралістичних центри.

СТАНЦІЇ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ:

1. Комунальний позашкільний навчальний заклад “Районна станція юних натуралістів” Красноармійської райради Донецької області.

Красноармійська районна Станція юних натуралістів була створена на базі ЗОШ №33 в 1959 році. За період з 1959 по 1992 роки Станція юних натуралістів знаходилася в різних приміщеннях, мала свої земельні ділянки, плодовий сад. А з 1992 року і до нинішнього часу райСЮН знаходиться в відділі освіти, в кімнаті, площа якої дорівнює 16 квадратним метрам. Всі гуртки працюють на базі 12 загальноосвітніх шкіл району за 5 напрямками. Педагогічний колектив закладу – це 15 педагогів, з яких 5 основних працівників і 10 сумісників. 13 педагогів мають вищу педагогічну освіту, 2 – середню спеціальну освіту.

КПНЗ ”РайСЮН” є координаційно-методичним центром еколого-натуралістичної роботи в Красноармійському районі.

Протягом останніх 5 років вихованці і педагоги нашого закладу взяли участь і стали переможцями та призерами в наступних заходах Всеукраїнського рівня:

- Новорічно-різдвяна виставка “Новорічна композиція” – грамота НЕНЦ;
- Всеукраїнська виставка “Український сувенір” – грамота НЕНЦ;
- Всеукраїнський конкурс учнівського науково-дослідницького проектування та винахідництва - подяка НЕНЦ;

- Всеукраїнський конкурс “Юний дослідник” – грамота НЕНЦ;
- Всеукраїнський конкурс "найкраще представлення позашкільного еколого-натуралістичного закладу" – подяка НЕНЦ;
- Всеукраїнський науково-освітній проект "Оптимізація озеленення закладів" – подяка НЕНЦ;
- Всеукраїнська акція "Турбота молоді тобі, Україно!";
- Всеукраїнський конкурс "Цікава школа" – 2 педагоги в номінації "нетрадиційне заняття" посіли третє місце;
- Всеукраїнський огляд-конкурс "Галерея кімнатних рослин";
- учасники VI, VII Всеукраїнських зльотів трудових аграрних об'єднань (Луцьк, Шостка Сумської області);
- Всеукраїнська Інтернет - олімпіада "Крок до знань" ;
- Всеукраїнські педагогічні позашкільні читання "Виставка видавничої продукції еколого - натуралістичного напрямку".

Директор КПНЗ “РайСЮН” Красноармійської райради:

РИКУНОВА НАТАЛІЯ СЕРГІЇВНА.

На цій посаді працює з вересня 2003 року. Це творчий керівник з активною життєвою позицією. Завдяки ентузіазму Наталії Сергіївни в закладі склався колектив однодумців, які завжди підтримують свого керівника. Вона підтримує в колективі атмосферу високої взаємодопомоги, доброзичливості, зацікавленості в досягненні поставленої мети.

За її ініціативи було започатковано ряд районних заходів таких як: районна науково-практична конференція “Джерело пізнання”, районна учнівська екологічна конференція “Місце де ми живемо”, участь в Міжнародній програмі GLOBE, участь у Всеукраїнських інтерактивних конкурсах «Колосок», «Геліантус», «МАН-Юніор», районні виставки дитячої творчості.

Рикунова Н.С. стала ініціатором проведення в закладі конкурсу «Обдарованість року», щорічно в номінанти потрапляють діти і педагоги, які протягом року проявили себе. Рикунова Н.С. є автором і керівником проекту «Ковили в Красноармійському районі», який протягом останніх п'яти років реалізується в позашкільному закладі. Про хід та підсумки зазначеного проекту

неодноразово вихованці її гуртка доповідали на обласній науково-практичній конференції регіонального конкурсу «Ковиловий степ».

2. Мар'їнська районна станція юних натуралістів.

Приміщення, де розміщена станція юннатів, побудоване в 1967 році за типовим проектом дитячого садочка. Станція орендує приміщення у СТОВ «Жовтневе» Мар'їнського району. Загальна площа приміщення – 360 м², площа кабінетів – 247 м².

Згідно наказу Мар'їнського РВО працює 31 гурток на базі 7 шкіл району, на самій станції, в дитячому садочку, за основні напрямками роботи:

- еколого-натуралістична робота;
- допрофесійна підготовка та профорієнтаційна робота;
- навчально-дослідницька робота;
- превентивне виховання.

З 2011 році станція юннатів ввійшла в освітній округ «Районної різнопрофільної школи».

Творчі досягнення:

- Диплом Переможця відкритого Рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників» Наказ № 64 від 12.12.2012 рік.
- Диплом Переможця відкритого Рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників» в категорії «Позашкільні навчальні заклади районного підпорядкування» серед профільних навчальних закладів. Наказ №55 від 26.12.2014
- .

Директор Мар'їнської районної станції юних натуралістів:

ЛОМАНЦОВА ТАМАРА ДМИТРІЄВНА.

Загальний педагогічний стаж роботи – 31 рік, на посаді директора – 4 роки. Це керівник з природженим педагогічним талантом, яка вміє жити спільним життям усього колективу. Бог дав їй все – мудрість, талант, педагогічний хист і творчу вдачу. За вагомі результати у справі навчання і виховання підростаючого покоління Тамара Дмитрівна нагороджена:

- Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України;
- грамотою Департаменту освіти і науки Донецької облдержадміністрації –

за професіоналізм, сумлінну працю, вагомий внесок у розвиток творчих здібностей учнівської молоді.

Користується авторитетом серед учнів, батьків, працівників станції. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність учнів, батьків, педагогів.

3. Великоновосілівська районна станція юних натуралістів.

Великоновосілівська районна станція юних натуралістів сьогодні – це комунальний навчальний заклад позашкільної освіти, що атестован з достатнім рівнем освітньої діяльності в 2010 році. З 2011 року районна станція юних натуралістів розміщується на базі Великоновосілівської гімназії із ЗОШ І ступеню.

Районна станція юних натуралістів – районний координаційний і методичний центр з екологічного виховання. Основними завданнями якої є:

- максимальне охоплення дітей екологічним вихованням;
- створення умов для інтелектуального і творчого розвитку гуртківців;
- пошук і підтримка обдарованих дітей, залучення їх до науково- дослідної роботи.

Мережа гуртків райСЮН складається з 19 гуртків еколога - натуралістичного і дослідницько-експериментального напрямку («Юні друзі природи», «Юні охоронці природи», «Основи екологічних знань», «Юні медики», «Юні квітникарі-аранжувальники», «Юні рослинники», «Юні екологи», «Природа крізь призму новогрецької мови», «Юні генетики- селекціонери», «Біоіндикація»), якими охоплено 305 учнів загальноосвітніх шкіл району. Гуртки райСЮН працюють на базі Великоновосілівської гімназії з ЗОШ Іст., Великоновосілівської ЗОШ І-ІІІ ст. №2, Олексіївської ЗОШ І-ІІІ ст., Піддубненської ЗОШ І-ІІІ ст., Нескучненської ЗОШ І-ІІІ ст., Великоновосілівського центру соціальної реабілітації дітей.

РайСЮН має живий куточок (колекція рослин, десять видів акваріумних риб, п'ять видів молюсків, один вид земноводних, один вид плазунів, два види ссавців), оснащена двома комп'ютерами, підключенням до мережі Інтернет. Вихованці райСЮН приймають участь у численних обласних та всеукраїнських конкурсах і акціях. Традиційні акції: «Збережи первоцвіт», «Збережи ялинку», «Годівничка», виставки «Благовіст», «Природа і творчість», «Замість ялинки – зимовий букет», «Первоцвіт своїми руками» тощо.

У всеукраїнській олімпіаді «Крок до знань» (екологія) вихованці райСЮН посіли І, ІІ місця.

У всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених «Екологічні проблеми регіонів та шляхи їх вирішення» (м. Донецьк) вихованець райСЮН виборов диплом за ІІІ місце.

Обласна науково - практична конференція «Юний селекціонер-генетик» – 3 учасника (ІІ місце, грамоти за участь), учасниця фінального етапу нагороджена грамотою за високий рівень роботи.

Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих учених «Географічна освіта і національна самосвідомість: актуальні проблеми, їх формування»: 4 учасники, диплом I ст., 3 дипломи II ст..

Великоновосілівська райСЮН тісно співпрацює з загальноосвітніми закладами району, Великоновосілівським та Старомлиновським ЦДЮТ. Робота станції юннатів висвітлюється в місцевій газеті «Сільський край». Педагогічний колектив Великоновосілівської райСЮН нагороджений грамотою Головного управління освіти і науки Донецької ОДА за багаторічну плідну працю, значний вклад у справу еколого-натуралістичного виховання дітей і учнівської молоді.

Директор Великоновосілівської районної станції юних натуралістів:

МАМУКА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА.

Мамука Н.В. працює на районній станції юних натуралістів 20 років, з них 3 роки – директором. Наталя Василівна – відповідальний керівник та педагог, який поєднує в собі чесність, активну життєву позицію, професіоналізм з особистою захопленістю природничими науками.

Керуючи станцією, продовжує позитивні традиції, закладені попередниками. Метою в роботі вважає створення у закладі такого освітнього середовища для вільного, творчого розвитку і освіти вихованців, яке б дало можливість їх інтелектуального зросту, самореалізації, успішності в майбутньому.

ЕКОЛОГІЧНІ ЦЕНТРИ:

1. Донський еколого-натуралістичний центр Волноваського району.

Донський ЕНЦ здійснює свою освітню діяльність в межах територіальної громади селища Донське та Волноваського району, є координаційним центром еколого-натуралістичної, організаційно-масової роботи в районі серед дітей та підлітків. ДЕНЦ активно співпрацює з суб'єктами II освітнього округу, зі школами, позашкільними, дошкільними закладами та громадськими організаціями Волноваського району.

Освітня діяльність ДЕНЦ реалізується за напрямками: навчально-виховний, інформаційно-методичний, організаційно-масовий, дослідницький, господарчий. Мережа гуртків закладу налічує 25 гуртків. 500 вихованців закладу займаються у

гуртках 21 натуралістичного профілю (**біологічний напрямок:** Юні натуралісти, Природа крізь призму англійської мови, Акваріумне рибоводство, Квітникарі-декоратори, Юні зоологи, Юний біолог, Юний ерудит, Юний хімік; **екологічний напрямок:** Юні друзі природи, Юний еколог; **декоративно-прикладний напрямок:** Гурток народної творчості, Живопис та природа, Екологічний дизайн).

Навчально-виховний процес здійснюється на базі ДЕНЦ, у Донській, Дмитрівській та Свободненській ЗОШ.

Донський еколого-натуралістичний центр завдяки плідній праці педагогічної лабораторії «Гроно» активно приймає участь у Всеукраїнських та регіональних акціях та конкурсах, нагороджений грамотами та подяками. Члени педагогічного колективу приймають участь у таких професійних конкурсах: «Кращий працівник року», обласний конкурс методичних розробок, «Виховати особистість», Всеукраїнському конкурсі «Цікава школа», Всеукраїнському конкурсі науково – методичних розробок еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти, Міжнародних педагогічних читаннях. Неодноразово займали призові місця. Шульгіна В.О., Литвин І.П., Ходачок О.В, Узун А.В., Марощук Н.В., Жидких М.П., Бальзамова Л.В., Колбасова С.О. у 2014р. нагороджені Грамотами Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України за зайняте І місце у Позашкільних педагогічних читаннях-виставці видавничої продукції з питань позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, номінація «Реклама досягнень позашкільного навчального закладу».

Члени гуртків Донського ЕНЦ разом з керівниками гуртків приймають активну участь у Всеукраїнських масових, обласних, районних еколого-натуралістичних заходах. Гуртківці та керівники творчих об'єднань посіли призові місця та нагороджені Грамотами та Подяками МОН України, НЕНЦ, а саме: у Всеукраїнському поході «Біоцит» – операція «Мурашка», Всеукраїнській акції «Діти за гуманне ставлення до тварин», Всеукраїнському конкурсі науково-освітніх проєктів «Оптимізація озеленення території навчальних закладів», Всеукраїнській новорічно-різдвяній виставці «Новорічна композиція», Всеукраїнському інтерактивному конкурсі «МАН-ЮНІОР-ЕРУДИТ», Всеукраїнському конкурсі-огляді «Галерея кімнатних рослин», Всеукраїнському конкурсі «Птах року – 2013», «Птах року – 2014», Всеукраїнській трудовій акції «Парад квітів біля школи» у період 2011-2014рр

Директор Донського еколого-натуралістичного центру Волноваського району:

**ШУЛЬГІНА
ВАЛЕНТИНА
ОЛЕКСАНДРІВНА.**

Педагогічний стаж 30 р.
Керівником закладу працює з 1997р. Керівник гуртків «Юний хімік», «Юний біолог»; у 2006р. – лауреат обласного конкурсу «Кращий працівник освіти Донеччини»; у 2012-переможець II етапу та призер III етапу Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості» (3 місце) в номінації «Директор позашкільного

закладу». Відмінник освіти.

2. Добропільський районний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

Історія Центру бере початок з шестидесятих років минулого сторіччя.

У 1963 році було створено Добропільський район, и вже у 1967 році постало питання про створення у районі станції юних натуралістів. І тільки в 1970 році на початку серпня питання створення СЮН як методичного, координуючого центру натуралістичної роботи в районі було вирішено позитивно.

Перші гуртки розгорнули роботу у Добропільській, Світогорівській, Ганнівській школах.

У становленні СЮН методичну і частково практичну допомогу надавав Донецький державний університет, зокрема біологічний факультет на чолі тодішнього декану Лепницької Г. О., обласна станція юннатів і, звичайно, міська влада.

І вже у 1971 році СЮН получила премію ВДНГ СРСР за експеримент з кроликами – моторолер «Мурашка», вихованцям-учасникам експерименту по велосипеду і радіоприймачу, а керівнику експерименту, Прокопенко Ользі Пилипівні – грамоту.

У 1986 році СЮН була переведена до с. Золотий Колодязь у приміщення Золотоколодязьської школи де було надано для занять дві класні кімнати.

А у 1989 році СЮН було надано приміщення у м. Добропілля, що стало зручнішим у використанні станції всіма школами району. Приміщення після реконструкції, пристосоване для занять і має все необхідне для проведення експериментів, досліджень, також проведення масових заходів.

У 1997 році матеріальна база СЮН трішечки поліпшилась за рахунок приєднання районного Дому піонерів і школярів, та передачі його обладнання. Після приєднання ДПШ, СЮН було реорганізовано у Центр позашкільної роботи дітей та юнацтва тобто позашкільний заклад став комплексним, а у 2001 році знову реорганізація і заклад знову повертається до екологічного профілю.

Добропільський ЦЕНТУМ – це широкодоступний профільний навчально-виховний заклад у системі освіти Добропільського району, що проводить навчально-виховну, інформаційно-методичну, організаційно-масову роботу з еколого-натуралістичного напрямку, та передбачає:

- оволодіння вихованцями, учнями і слухачами знаннями про навколишнє середовище;
- формування екологічної культури особистості;
- придбання знань і досвіду розв'язання екологічних проблем;
- залучення до практичної природоохоронної роботи;
- формування знань, навичок та умінь у галузях сільського господарства, квітництва, лісництва, садівництва, грибництва, бджільництва та інших біологічних напрямків.

Для забезпечення навчально-виховного процесу із дотриманням діючих нормативів ЦЕНТР має:

навчальні кабінети (6 кімнат) – для занять гуртків різного профілю;

куточок живої природи, акваріумну, пташник, зимовий сад – жива лабораторія для проведення дослідно-експериментальної роботи по вивченню тваринного та рослинного світу;

навчально-дослідну ділянку – для проведення науково-дослідницької, експериментальної роботи з сільськогосподарськими культурами, квітами, чагарниками та деревами, вирощування посадкового матеріалу;

метеорологічний майданчик – для спостережень за погодою та її прогнозування;

музейну кімнату – для оформлення результатів пошукової роботи та пропаганди охорони природи і навколишнього середовища;

актовий зал, сцену, радіо-відео-компютерний центр – для проведення масових заходів (конференцій, свят, оглядів та ін.);

студію аудіо-відео запису – для створення фонограм та відеосюжетів для показу у своєму кіноклубі та на місцевому каналі телебачення;

харчоблок, їдальню, спальне приміщення (7 палат), санвузол (умивальник, душові та туалети) для організації роботи оздоровчого та профільного таборів, клубу вихідного дня, заочних шкіл та інших заходів потребуючих тривалого перебування дітей;

зону відпочинку – для проведення вільного від занять часу,
інвентар, інше приладдя необхідне для фізичного виховання;
приміщення методичного кабінету – для здійснення методичної роботи.

З 01.07.2011 по 13.07.2011 року на запрошення Ялтинського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді делегація від ЦЕНТУМ приймала участь в навчально-польовому практикумі та науково-практичній конференції у м. Ялта (АР Крим). Були проведені навчальні екскурсії та наукові дослідження на базі Кримського гірсько-лісового заповідника і Нікітського ботанічного саду.

Дійсний член Малої академії наук та кандидат в члени МАН від Добропільського району перебували на літньому відпочинку у Всеукраїнській літній школі лісознавства МАН України в місті Рівне та в місті Березному з 06.07.2011 по 17.07.2011 року.

Також делегація від Добропільського ЦЕНТУМ з 11.07.2011 по 20.07.2011 року приймала участь в обласній екологічній експедиції, яка проходила на базі польового наметового табору обласного еколого-натуралістичного центру в Національному природному парку «Святі гори» Слов'янського району Донецької області.

2011 рік: – Всеукраїнський конкурс «Світ грибів», переможець Голубенко Аліна у номінації «Найкраща фоторобота»

2012 рік:– участь у Національному турі V Міжнародного екологічного конкурсу "У кого бджоли – у того й мед". Наші вихованці посіли II та III місця.

2012 р. вихованка гуртка «Юні квітникарі» Добропільського районного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді учениця 11 класу Ганнівської ЗОШ I-III ступенів, Антонова Ілона взяла участь в обласній науково – практичній конференції «Юний рослинник» та зайняла I місце.

В 2012 році вихованці гуртків Добропільського районного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді учні Золотоколодязянської ЗОШ I-III ступенів взяли участь у обласному етапі XIII Всеукраїнського огляду-конкурсу екологічних агітбригад де посіли 2 місце серед 15 міських та 6 районних команд.

В 2013 р. гуртківці ЦЕНТУМ брали участь у обласному етапі VI Міжнародного екологічного конкурсу спрямованого на пропаганду здорового способу життя, який проходив під гаслом "Здоров'я може бути смачним" і отримали грамоти за призові місця.

В 2014 р. гуртківці ЕНЦ взяли участь у навчальному конкурсі від журналу «Зін» «Еко-ялинка» Національний тур Всеукраїнського дитячого екологічного конкурсу «ЕКО-ЯЛИНКА».

В квітні 2014 року фоторобота нашого вихованця Кутіни Артема зайняла III місце в обласній фотовиставці «Крокус-2014», в номінації «Знай, люби, бережи».

У 2013 – 2014 році гуртківці Золотоколодязянської, Світлівської та Никанорівської ЗОШ взяли участь у Всеукраїнському інтерактивному конкурсі "МАН-Юніор Ерудит" у номінації «Еколог-Юніор». Кожному з учасників Конкурсу надіслані сертифікати, де зазначається «Відмінний результат», «Добрий результат».

2015 рік для Добропільського ЦЕНТУМ – ювілейний: йому виповнюється 45 років.

Директор Добропільського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді:

ІВАНОВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ.

На посаді директора працює з 1988 року. З його приходом було вирішено питання надання приміщення для роботи установи. З 40 м² площа установи збільшилась до 1100 м². З'явилася своя актовна зала для проведення масових заходів, пташник, зимовий сад, куточок живої природи. Придбано технічні засоби для роботи гуртків – відеокамера, комп'ютер, принтер, сканер, фотоапарат та інше. Запрацював гурток фотонатуралістів, на базі якого запрацювали дитяча телестудія «Світ природи» та кіноклуб «Друзі природи».

За ініціативи Іванова М.М. започатковано співпрацю з природоохоронним об'єктом місцевого значення, ботанічним заказником місцевого значення «Гектова балка». Придбано автомобіль для поїздок до заказника на проведення дослідів.

Талановитий організатор Микола Миколайович зробив системною співпрацю з біологічним факультетом Донецького національного університету, науковці якого допомагають юним дослідникам вивчати рослинний світ у заказнику «Гектова балка».

Всупереч складній обстановці, яка існує в Донецькій області, еколого-натуралістична робота не закрита, не забута і не послаблена. Наші вихованці беруть активну участь в обласних, всеукраїнських і міжнародних масових заходах та виборюють у них призові місця, що свідчить про силу духу молодого покоління Донеччини. Успіхів тобі, юність Донбасу!

Награждение юннатов. В центре директор станции – Колесник В.А.

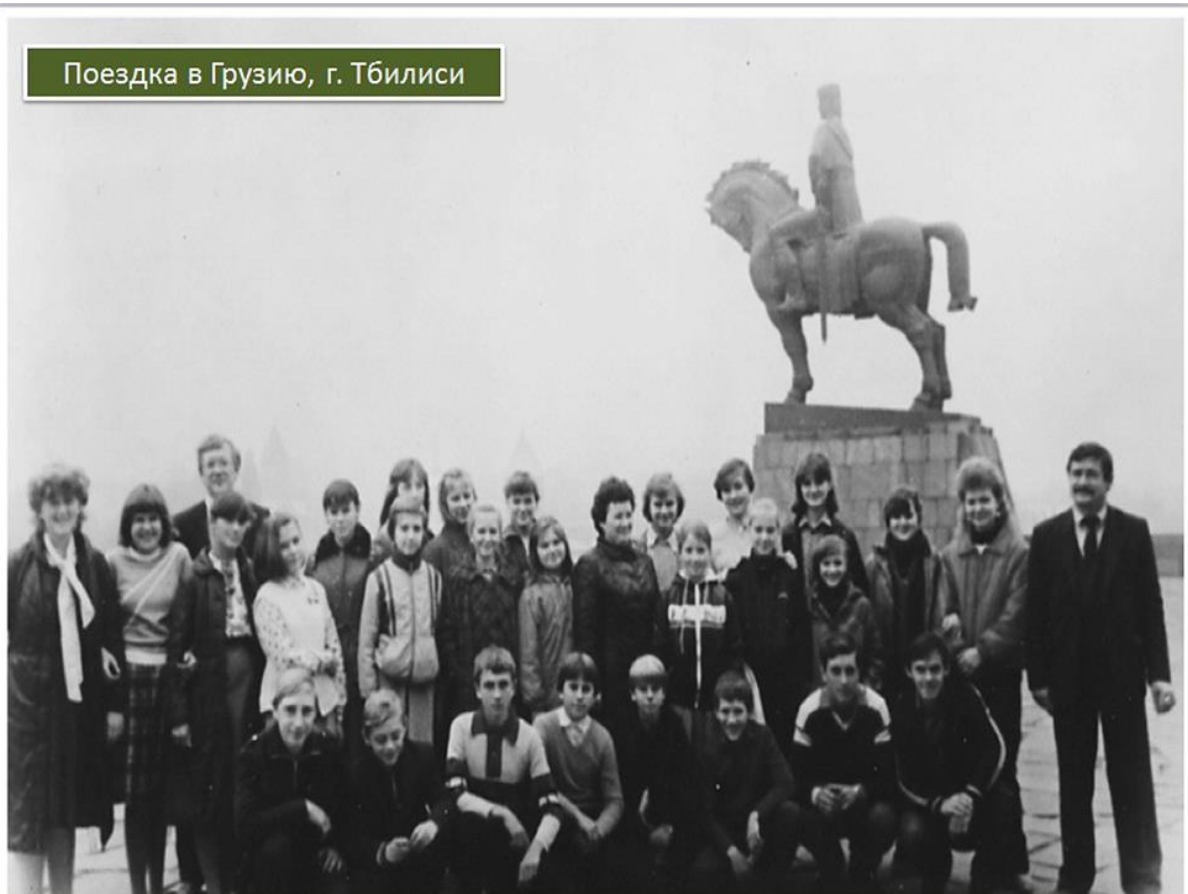

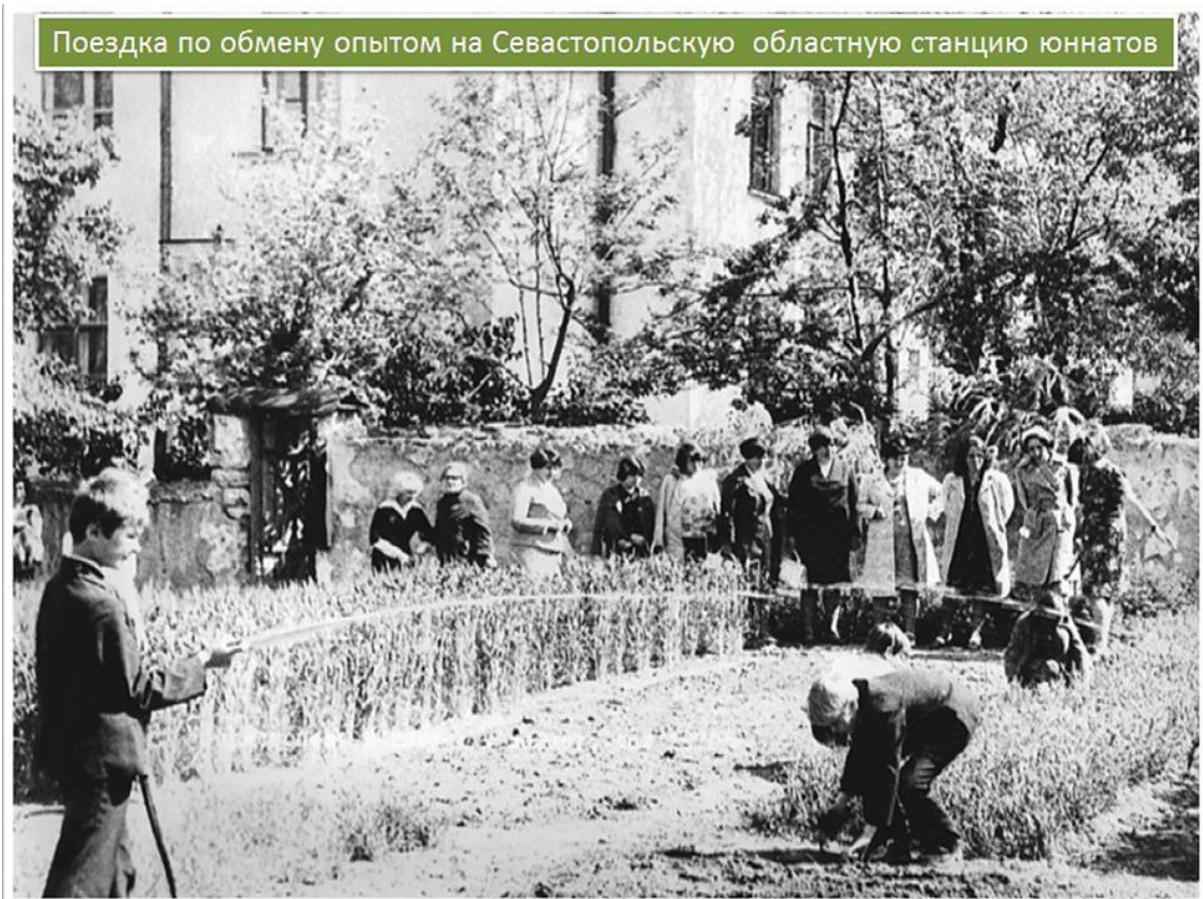

«День птиц», награждение лучших юннатов

Поездка в Грузию, г. Тбилиси

Город Ленинград, 1977 год

Организаторы слета «Голубых патрулей», г. Волноваха, начало 80-х

Сотрудники областной станции юных натуралистов. Начало 80-х

Діяльність Донецького еколого-натуралістичного центру

Бульбенко О.О., зав.відділом організаційно-масової роботи ДООЕНЦ

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр - позашкільна установа, що проводить навчально-виховну та методичну роботу у сфері біологічної, валеологічної, екологічної, аграрної освіти учнівської молоді в області.

ДООЕНЦ як переміщена установа розпочав свою роботу у 2015 році у м. Краматорськ.

На сьогодні у Донецькій області залишаються дієвими обласний еколого-натуралістичний центр та п'ять районних станцій юних натуралістів:

1. Донецький обласний еколого-натуралістичний центр, який здійснює координацію діяльності профільних і комплексних позашкільних та навчальних закладів регіону з навчально-виховної, інформаційно-методичної та організаційно-масової роботи за еколого-натуралістичним напрямом (71 гуртків, 1065 вихованців);
2. Великоновосілківська районна станція юних натуралістів (16 гурток, 305 вихованців),
3. Красноармійська районна станція юних натуралістів (17 гуртків, 302 вихованців),
4. Мар'їнська районна станція юних натуралістів (33 гуртка, 161 вихованець),
5. Донський еколого-натуралістичний центр (24 гуртка, 480 вихованців).
6. Добропільська районна станція юних натуралістів (18 гуртків, 360 вихованців)

Також осередками екологічної освіти виступають міські та районні БДЮТ та ЦПР.

1. Великоновосілківський районний центр дитячо-юнацької творчості (3 гуртки, 59 вихованців).
2. Старомлинівський районний центр дитячо-юнацької творчості Великоновосілківського району (2 гуртки, 35 вихованців).
3. Лиманський центр позашкільної роботи (7 гуртків, 127 вихованців).
4. Волноваський районний будинок дитячої та юнацької творчості (2 гуртки, 45 вихованців),
5. Костянтинівський районний центр дитячої та юнацької творчості (3 гуртки, 38 вихованців),
6. Краматорський центр позашкільної роботи (24 гуртки, 503 вихованця),
7. Бахмутський районний центр дитячої та юнацької творчості (6 гуртків, 90 вихованців),
8. Першотравневий районний центр дитячої та юнацької творчості (2 гуртки, 30 вихованців)

Таким чином у 228 гуртках еколого-натуралістичного спрямування займаються 3944 учнів загальноосвітніх шкіл та студентів.

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр, не тільки здійснює координацію діяльності профільних і комплексних позашкільних та навчальних закладів регіону з навчально-виховної роботи, працює в інформаційно-

методичному напрямку, а і організує та проводить обласні масові заходи еколого-натуралістичного спрямування. Таких заходів проводиться більше 30 на рік. Так протягом 2015-2016 навчального року до участі в обласних виставках, конкурсах, конференціях, акціях було залучено 17450 учнів, студентів та вихованців дитячих садків.

В обласних конференціях взяли участь 370 юних дослідників та майбутніх науковців. Призерами обласних заочних конкурсів стали більше 1570 учасників.

В 2015-2016 навчальному році 250 вихованців ДОЕНЦ взяли участь в 64 Всеукраїнських масових заходах та були нагороджені грамотами Міністерства освіти і науки України та Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (м. Київ). Із яких:

- 18 - мають звання переможців,
- 35 - зайняли 1 місце,
- 47 - II місце,
- 34 - III місце.

Разом це складає 134 переможця.

Команда Донецької області займає всі призові місця на Всеукраїнському фестивалі «В об'єктиві натураліста».

ДОЕНЦ працює з обдарованими дітьми у сфері природничих наук. Так, наприклад, вихованець ДОЕНЦ з Піддубненської ЗОШ Великоновоселківського району Раков Андрій посів у Всеукраїнських конкурсах 3 перших місця, 6 – других та отримав 7 дипломів переможця конкурсів.

Дітей Донецької області відрізняє бажання вчитися, знати якомога більше. Саме тому делегація Донецької області найбільша серед інших областей (26 слухачів) на заняттях Природничої школи, де заняття ведуть викладачі київських вишів. За підсумками занять в цьому році три наші вихованки були запрошені додатково до участі в III Всеукраїнському етапі конкурсі-захисті наукових робіт МАН, де зайняли призові місця.

Протягом року ДОЕНЦ проводить 3 науково-практичні конференції:

- регіональна «Ковиловий степ» (жовтень),
 - обласна «Біологічні дослідження та винахідництво» (листопад),
 - обласна «Екологія та здоров'я» (квітень).
- 4 обласні виставки робіт юних майстрів:
- «Природа та творчість» (листопад),
 - «Вифлеємська зірка»,
 - «Збережемо первоцвіти» (березень),
 - «Благовіст» (квітень).

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр запроваджує інноваційні форми роботи у сфері ІТ технологій та національно-патріотичному вихованні. В 2015 році було створено новий сайт закладу, на якому своєчасно розміщується різноманітна інформація: новинна, методична, навчальна, реєстраційна тощо. Зараз на сайті експонується обласна віртуальна виставка квіткових композицій до Дня захисника України. Реєстрація учасників обласних заходів проходить онлайн. Започатковано обласні віртуальні вікторини з різних напрямків

природничих наук: «Юний екоерудит», «Цікава ботаніка», «Квіти – символи України» тощо.

В вересні 2016 року ДООЕНЦ долучився до нового Всеукраїнського проекту «Е-аудиторіум», який виводить на новий рівень професійне спілкування всіх учасників навчального процесу та електронний документообіг закладу.

Спочатку цього навчального року Донецькі команди посіли ІІІ-ті загальнокомандні місця у двох Всеукраїнських заходах: «Х Всеукраїнський зліт учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань школярів загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів» в м. Вінниця та на «Всеукраїнському дитячому фестивалі «Україна – сад». В жовтні гуртківці ДООЕНЦ зайняли І місце на регіональному конкурсі «Сіверський Донець – очима молоді» в напрямку «Дослідницькі роботи».

З 28 вересня по 14 жовтня 8 дітей-переможців Всеукраїнських конкурсів взяли участь у тематичній екологічній зміні ДООЦ «Молода гвардія».

В жовтні проходять обласні етапи Всеукраїнських конкурсів:

- Еколого-патріотичної гри «Паросток»;
- Ліси для нащадків»;
- «Птах року-2016»;
- «Годівничка»;
- «До чистих джерел».
- Всеукраїнський конкурс науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти (до 15 листопада 2016 року);
- Всеукраїнський конкурс «Виховати особистість»
- Конкурс-огляд внутрішнього озеленення приміщень навчальних закладів - «Галерея кімнатних рослин»;
- Еколого-натуралістичний похід «Біощит»;
- Екологічний конкурс «Вчимося заповідувати»;
- Конкурс на кращу навчально-дослідну земельну ділянку;
- Конкурс «Новорічна композиція»;
- Конкурс «Український сувенір».

ДООЕНЦ не тільки здійснює координацію діяльності профільних і комплексних позашкільних та навчальних закладів регіону з навчально-виховної роботи, працює в інформаційно-методичному напрямку, а і організує та проводить обласні масові заходи еколого-натуралістичного спрямування. Таких заходів проводиться більше 30 на рік. Так, з 2015 року до участі в обласних виставках, конкурсах, конференціях, акціях було залучено 18750 учнів, студентів та вихованців дитячих садків.

В обласних конференціях взяли участь 570 юних дослідників та майбутніх науковців. Призерами обласних заочних конкурсів стали 2530 учасників.

З 2015 року 350 вихованців ДООЕНЦ взяли участь в 85 Всеукраїнських масових заходах та були нагороджені грамотами Міністерства освіти і науки України та Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (м. Київ).

Всеукраїнський фестиваль «Скарбниця народної духовності» (тема заходу – «Українська паляниця»)

З 8 по 10 листопада 2016 року в м. Києві Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України провів Всеукраїнський фестиваль «Скарбниця народної духовності» (тема заходу – «Українська паляниця»).

До участі у Фестивалі були запрошені кращі команди загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів.

Під час урочистого відкриття Фестивалю учасників заходу привітали: директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, доктор педагогічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України Вербицький Володимир Валентинович; завідувач кафедри генетики, селекції та насінництва ім. проф. Зеленського Національного університету біоресурсів і природокористування України Жемойда Віталій Леонідович; представник ПАТ «Київхліб» Туренко Наталія Михайлівна.

Танцювальний гурт «Пулс» Києво-Святошинського району своїм виступом налаштував учасників Фестивалю на високодуховний творчий лад.

У межах програми Фестивалю проводилися:

- представлення регіональних обрядів, пов'язаних із природою;
- виставка-презентація обрядових хлібних виробів регіонів України;
- презентація діяльності музеїв хліба при навчальних закладах;
- конкурс постерів на тему Фестивалю (тема заходу – «Українська паляниця»);
- зустрічі із видатними людьми, професії яких пов'язані із хліборобською працею (вченими, працівниками агропромислового комплексу, хлібопекарями, народними майстрами тощо);
- навчально-пізнавальні тематичні екскурсії.

Донецьку область у даному заході представляла команда учнів 5-9 класів Піддубненської загальноосвітньої школи I-III ступенів Великоновосілківської районної ради Донецької області, які є вихованцями гуртків ДООНЦ «Мистецтво нашого народу» (керівник Коряк Ірина Вікторівна), студії образотворчого мистецтва «Обличчя природи» (керівник Гнибідя Анна Сергіївна) та екостудії (керівник Мельничайко Артем Володимирович). Обряд, пов'язаний з природою (а діти демонстрували обряд Калити, що проводиться на свято Андрія), допомогли їм підготувати учитель української мови Луценко Оксана Вікторівна та заступник директора школи з НВР Ярова Людмила Василівна.

Команда здобула I місце в номінації «Презентація діяльності музеїв хліба», III-тє місце – в номінаціях «Представлення регіональних обрядів», «Виставка-презентація обрядових хлібних виробів» та у конкурсі постерів.

Діти залишилися задоволені поїздкою на фестиваль, так як це дало їм можливість показати себе, повчитися у інших та долучитися до такого величного феєричного дійства, яке об'єднало дітей з усієї України.

Від Донецької області також виступала студентка 5 курсу

Маріупольського вищого металургійного професійного училища Соколова Анна, яка виступала індивідуально та посіла II місце у виставці хлібних виробів «Українська паляниця».

II обласна науково-практична конференція «Біологічні дослідження та винахідництво»

Ви знайте правило просте -
Країна наша вмить зросте,
Як молодь втілить у життя
свої маленькі відкриття.
Ці юні винахідники,
Зоологи, тваринники,
Біологи-дослідники,
Ботаніки й рослинники.
Вже зараз бачать майбуття
Роки вперед, на століття.

26 листопада 2016 року Донецький обласний еколого-натуралістичний центр зібрав учасників другої обласної конференції дітей, учнівської та студентської молоді «Біологічні дослідження та винахідництво» у затишній залі ЗОШ I-III ст. з профільним навчанням № 35-однієї із найкращих шкіл м. Краматорська (директор – Рідощ Михайло Іванович).

Конференція проводилася з метою залучення молоді до науково-дослідницької та експериментальної роботи, підбиття підсумків обласних етапів Всеукраїнських конкурсів: «Юний дослідник», «Винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку», «Юний зоолог і тваринник», «Юний ботанік і рослинник», Міжнародного конкурсу молодіжних проєктів з енергоефективності «Енергія і середовище».

Це вже п'ята конференція, що проводить ДООЕНЦ в Краматорську. Ця зустріч об'єднала юних дослідників і винахідників в галузі природничих наук та їх керівників-педагогів з різних міст і районів Донецької області. До оргкомітету конкурсу було надіслано 114 дослідницьких робіт. Особливий інтерес до конференції проявили наймолодші конкурсанти (41 дитина віком від 9 до 12 років). Також на конференції в різних напрямках презентувалися роботи найстарших дослідників - студентів вишів та коледжів. Найчисельнішою групою на конференції були старшокласники області. Загалом у роботі конференції взяли участь 165 юних дослідників природи та їх педагогів та батьків з міст Краматорська, Костянтинівки, Добропілля, Дружківки, Часів Яру, Мирнограда, Торезька, Слов'янська, Лиману, Новгородського, Покровська, Білозерська, а також Костянтинівського, Покровського, Лиманського, Добропільського, Великоновосілківського, Мар'їнського районів.

Серед почесних гостей конференції були представники департаменту освіти і науки, екології та природних ресурсів Донецької облдержадміністрації, науковці, співробітники регіональних ландшафтних парків Донеччини:

- Макаренко Олена Петрівна, заступник директора департаменту освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації – начальник управління фахової освіти, національного виховання та європейської інтеграції;

- Александров Станіслав Миколайович, кандидат біологічних наук, зав. відділом біології та сільськогосподарських досліджень;

- Гаков Сергій Олександрович, кандидат

технічних наук, викладач кафедри Комп'ютерних мехатронних систем, інструментів та технологій ДДМА, голова ГО "Центр розвитку майбутнього", керівник гуртків ДООЕНЦ;

- Зеленська Вікторія Анатоліївна, кандидат біологічних наук, доцент кафедри хімії і охорони праці ДДМА;

- Мосін Георгій Георгійович – головний спеціаліст департаменту екології та природних ресурсів Донецької облдержадміністрації;

- Пономаренко Віталій Сергійович – головний спеціаліст з рекреації та екологічного виховання РЛП «Краматорський»;

- Дорохов Олексій Володимирович - начальник відділу рекреації та екологічного виховання регіонального ландшафтного парку «Краматорський»;

- Керносенко Тетяна Василівна. – начальник відділу рекреації та екологічного виховання регіонального ландшафтного парку «Клебан – Бик»;

- М'ясоєдова Ольга Олександрівна – головний спеціаліст з екологічного виховання регіонального ландшафтного парку «Клебан-Бик»;

- Пісарев Сергій Миколайович – завідувач відділу природи, туризму та краєзнавства Краматорського ЦПР, координатор Донецької обласної організації Всеукраїнської дитячої спілки «Екологічна варта», керівник Краматорської міської спілки Всеукраїнської екологічної ліги.

З вітальним словом до учасників конференції звернулася Олена Петрівна Макаренко, заступник директора департаменту освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації – начальник управління фахової освіти, національного виховання та європейської інтеграції.

Вихованки гуртка «Юні охоронці природи» ДООЕНЦ, учениці Костянтинівської ЗОШ I-III ступенів № 9 Кошкіна Тетяна і Гонтаренко Дар'я подарували всім присутнім музичне вітання - пісню «Одна калина».

21 століття - вік швидкоплинних змін, пошуку нових технологій, форм, методик в усіх сферах життя, і в освіті також. ДООЕНЦ впроваджує в освітній процес одну з нових форм - STEM-освіту. STEM-освіта – це навчальна програма, заснована на ідеї навчання дітей за чотирма профільними дисциплінами у міждисциплінарному та прикладному спрямуванні. Кандидат технічних наук, викладач кафедри комп'ютерних мехатронних систем, інструментів та технологій ДДМА, голова ГО «Центру розвитку майбутнього», керівник гуртків ДООЕНЦ Сергій Олександрович Гаков презентував інтерактивний діалог «Майбутнє на стику професій сьогодення: виклики для майбутніх фахівців». Богдан Тристан, директор стартапу «3D ферма», на прикладі власноруч зібраного працюючого 3D принтеру поділився досвідом «Стартапи як двигун інновацій».

Захист науково-дослідницьких робіт учнів проводився у шістьох секціях.

Переможці та призери обласних етапів Всеукраїнських конкурсів отримали грамоти та сувенірну продукцію від РЛП «Клебан-Бик».

Збір лідерів Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент»

З 12 червня по 17 червня делегація Донецької області взяла участь у зборі лідерів Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент» (ДС «ДЕП»), що проходив у Києві.

Донецький обласний ДЕП представляли учні загальноосвітніх шкіл області у складі 6 чоловік. Степаненко Володимир, Привиденцева Поліна, Воронянський Сергій, Шерекіна Анастасія, Сидорській Ігор і Казакова Надія.

Діти приймали участь у трьох засіданнях ДЕПу. На першому засіданні кожна делегація презентувала природоохоронну діяльність регіональних осередків ДС «ДЕП». На другому засіданні сформовані робочі органи ВДС «ДЕП» обговорювали проект молодіжної екологічної конституції. На третьому засіданні шляхом таємного голосування було обрано президента, двох замісників та секретаря ДС «ДЕП».

Для учасників зборів була організована цікава культурна програма, до якої організатори включили відвідування музеїв, театрів, виставкових залів, проведення вечору патріотичної пісні та інтелектуальної гри «Паросток».

Представники Донецької області не тільки вкотре показали себе з найкращої сторони під час участі у заходах, а також познайомились з цікавими та красивими місцями нашої столиці.

12 інновацій Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

Александрова Н.П. – в.о. директора ДООЕНЦ

Бульбенко О.О. – завідувача відділом організаційно-масової роботи ДООЕНЦ

Війна, яка ще не закінчилась на Донбасі, ставить нас перед такими реаліями:

- бойові дії в зоні АТО не припиняються,
- частина області знаходиться не під контролем української влади,
- переміщення населення обмежено пропускною системою та зовнішньою ціною на транспортні перевезення,
- велика кількість вимушених переселенців,

Протяжність нашої області з півночі на південь - 255 км, із заходу на схід - 180 км.

Все це надало великий поштовх на пошук нових форм та підходів в галузі позашкільної еколого-натуралістичної освіти в області.

1. (управлінська діяльність) Створення освітніх осередків в різних районах Донеччини з методистами-кураторами на місцях. Це – Південний (м. Маріуполь, Володарський, Першотравневий райони), Західний (Великоновоселківський р-н), Північно-західний (м. Добропілля, Добропільський, Олександрівський райони) та Північний (м. Красний Лиман, Краснолиманський р-н, м. Слов'янськ, Слов'янський р-н, м. Краматорськ, м. Дружківка, м. Костянтинівка та Костянтинівський р-н) освітні округи.
2. (управлінська діяльність) Делегування адміністративних функцій методистам-кураторам. Вони організують методичний супровід роботи гуртків Донецького обласного еколого-натуралістичного центру та еколого-натуралістичної освіти в навчальних закладах округу, контролюють проведення і якість гурткових занять, виконання програм, сприяють участі якомога більшої кількості учнів навчальних закладів, вихованців ПНЗ в обласних та Всеукраїнських масових заходах.
3. (методична діяльність) Створення опорних шкіл по освітнім округам, на базі яких працюють консультаційні пункти ДООЕНЦ. Загальне керівництво активізується виїзними семінарами-практикумами та роботою в он-лайн режимі з адміністрацією закладу. Для координації та візуалізації роботи було створено новий сайт обласного центру.

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС

1. Організація навчально-виховного процесу вибудовується з максимальним використанням ІТ-технологій та мережі Інтернет.
2. Широко використовується дистанційна робота з обдарованими дітьми під час підготовки до обласних та Всеукраїнських конкурсів;
3. Проводяться віртуальні виставки творчих напрацювань гуртківців; екскурсії до віртуальних (створених в ДООЕНЦ) зоопарку, дендропарку, всесвітнього акваріуму, ботанічного саду квіткових рослин

4. Вивчення об'єктів природно-заповідного фонду проходить за допомогою програми Google Earth.
5. Активно використовується краєзнавчий підхід при вивченні екології, який включає комплексне вивчення природи рідного краю, збір і аналіз наглядної інформації з використанням програмного продукту Google Earth за допомогою якого в мережі Інтернет вивчаються супутникові фотографії земної поверхні, що активізує процес навчання, сприяє осмисленню актуальності і масштабності екологічних проблем, розвитку у школярів екологічно ціннісних орієнтацій, дає можливість осмислити необхідність збереження всього різноманіття життя, розкриває сутність і причинний взаємозв'язок екологічних катаклізмів. Цій підхід доцільно поєднується зі збором фотоматеріалів щодо навколишнього середовища традиційними методами за допомогою цифрової техніки, а для збереження отриманої інформації використовувати програмну оболонку продукту Google Earth, що дозволяє прив'язати зібрані учнями відео- та фотодокументи до конкретної точки земної поверхні і вивчати їх за допомогою мережевих комп'ютерних технологій у взаємозв'язку зі супутниковими знімками.

Значно збільшена кількість гуртків з екологічного краєзнавства.

6. В 2015 році особливій акцентуалізації в Донецькій області належало активне впровадження музейної педагогіки у екологічну освіту навчальних закладів. Музейна педагогіка – це відносно нова міждисциплінарна область наукового знання, що формується на перетині педагогіки, психології, і музеєзнавства. У кожному третьому навчальному закладі Донецької області є музеї та музейні кімнати. Майже в кожному є експозиції, присвячені природі рідного краю або навіть цілі природничі музеї. Як наприклад, у ЗОШ № 7 міста Дзержинська під назвою «Джерело життя». Гуртківці ДООЕНЦ – активні творці нових експозицій, в яких вони відтворюють свою роботу в природі.
7. Значним досягненням в реалізації синергетичного ефекту екологічного виховання і освіти ми вважаємо складання загального плану масових заходів сумісно з громадськими організаціями «Екологічна варта» та «Роза вітрів».
8. Поновлення перерваної діями АТО багаторічної співпраці ДООЕНЦ та НПП «Святі гори» дозволяє нашим вихованцям і в такий неспокійний час вирішувати потрійне завдання:
 1. Допомога науковим працівникам в розрахунках рекреаційного навантаження зони річки Сіверський Донець.
 2. Проведення пошукової роботи.
 3. Одночасний відпочинок та оздоровлення.
9. Плідна співпраця з ВИШаами (навіть, якщо вони розташовані в інших областях, як, наприклад, ДонНУ); заповідниками: «Кам'яні могили», на базі якого учні Новокраснівської ЗОШ проводять свої наукові пошуки; регіональним ландшафтним парком «Краматорський», який після відновлення відкрив свої двері для екологічних екскурсій.

IV Всеукраїнський експедиційно-польовий збір команд юних зоологів

З 07 – 09 червня 2016 року в місті Біла Церква Київської області відбувся IV Всеукраїнський експедиційно-польовий збір команд юних зоологів. Захід проведено Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді спільно з Комунальним закладом Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» за сприяння Білоцерківського національного аграрного університету.

У Зборі взяли участь 43 юних зоологи з 16-ти областей України. Програма Збору включала в себе проведення лабораторних та польових досліджень, конкурсу-захисту результатів польових досліджень, презентацію команд – учасників збору юних зоологів. Творчим завданням для дітей було створення експозиції виставки фоторобіт «Зоологічна галерея» та «Фантастичний світ птахів».

На підставі висновків журі конкурсів Збору, команду юних зоологів Великоновосілківської гімназії Великоновосілківського району Донецької області, гуртківців ДООЕНЦ та Великоновосілківської СЮН (керівники Гнибіда Анна Сергіївна та Мамука Наталія Василівна) визнано переможцями в номінації "Юні акваріумісти" IV Всеукраїнського експедиційно- польового збору команд юних зоологів та нагороджено грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини».

Вітаємо з успішним дебютом Арап Лілію, Бабкіну Дар'ю та Іванову Валерію.

Бажаємо вам, дівчатка, майбутніх перемог у наступних конкурсах!

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

ECOFEST-online «Донеччина і Закарпаття – діти однієї родини - України»

11 грудня в тісному родинному колі юних екологів відбувся ECOFEST-online «Донеччина і Закарпаття – діти однієї родини - України». Захід проходив в Краматорському НВК (ЗОШ №32-ДНЗ). Цього дня остання група юних екологів Донеччини повернулася з Закарпаття. 60 юннатів з Донецької області, завдяки освітньо-виховному проекту «Екологічними стежками рідної України» під егідою департаментів освіти і науки та екології і природних ресурсів Донецької облдержадміністрації, мали можливість на власні очі познайомитися з природою, культурою, історією Закарпатської області.

Садівник, закладаючи сад, не чекає швидких результатів. Пройдуть роки до того, як завітне сад, але вже сьогодні садівник вкладає всю свою любов, свої вміння, тяжку працю, і, головне, свою душу в кожне посажене деревце, кожен кущик, кожну квіточку.

Ось так і юннати Донеччини розпочали освітньо-виховний проект «Екологічними стежками рідної України» із вивчення однієї області – однієї гілочки величного дерева, що зветься Україною. Вони вирішили вивчати і досліджувати кожну область нашої Батьківщини, а почати із найвіддаленішої – Закарпатської.

Вихованці Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, районних станцій юних натуралістів протягом 2016 року вивчали Закарпаття: його флору і фауну, екологічні проблеми, традиції і туристичні об'єкти, пам'ятки природи та народні ремесла. До роботи долучилися вихованці гуртків ДООЕНЦ, які залучили до цього проекту дітей та студентську молодь Донеччини через проведення різноманітних заходів: квестів, обрядів, виконання дослідницьких робіт і просто рефератів, українських вечорниць, написання творів тощо. І хоча не всі діти мали можливість відвідати Закарпаття особисто, ними проводилася серія віртуальних екскурсій по Закарпаттю. Першим результатом цієї роботи стала збірка робіт учнів «Знайомтесь – Закарпаття!». У цій роботі взяли активну участь діти пільгових категорій: із малозабезпечених та багатодітних сімей, переселенців із зони АТО, діти-інваліди, навіть учні з вадами слуху інтернату № 18 м. Краматорська.

Гуртківці в Краматорську і Лимані, Добропіллі і Вугледарі, вихованці гуртків у Мар'їнському і Волноваському, Великоновоселківському, Покровському і Лиманському районах - всі вони ретельно вивчали Закарпаття. Більше 500 чоловік займалися цією справою. Та так захопилися, що і дорослі керівники гуртків видали методичну збірку «Донеччина і Закарпаття – діти однієї родини - України». Ця назва народилася з роботи вихованця гуртка ДООЕНЦ «Інформаційні технології» Линника Дмитра, (керівник Шовкопляс Галина Олександрівна). На Екофесті Дмитро представив презентацію виконаної роботи та поділився своїми роздумами.

Вихованці гуртка ДООЕНЦ «Юні екологи» керівника Капітанової Людмили Миколаївни за цей час досліджували культуру Закарпатської області та її жителів: екологів Донеччини та загальним фото на місці вивчали гуцульську національну кухню, звичаї та обряди, гуцульські пісні та вчилися танцювати народні танці.

Юннати радо зустріли гуцульський танок в їх виконанні.

Також ці дівчата дослідили та узагальнили екологічні проблеми Донеччини та Закарпаття. Сагай Анастасія, учениця 9 класу ЗОШ І-ІІІ ступенів № 30 Краматорської міської ради, вихованка гуртка «Юні екологи» ДООЕНЦ, презентувала роботу «Основні екологічні проблеми Донеччини та Закарпаття», а вихованка гуртка ДООЕНЦ «Бісероплетіння» Біла Маргарита (керівник Таран Карина Анатоліївна) розповіла присутнім про жіночі прикраси Закарпаття.

Протягом всього заходу господарі школи дарували всім присутнім свої танцювально-пісенні композиції. Директор НВК Віталій Андрійович Бабкін щиро і привітливо привітав усіх учасників проекту «Екологічними стежками рідної України».

Кожна подорож переживається тричі: вперше – коли планується, вдруге – коли саме подорожуєш, і втретє – коли згадуєш. Граючи в «живий мікрофон», діти згадували найяскравіші миті подорожі. Свої враження від екскурсії вихованці гуртків ДООЕНЦ «Екостудія» та «Юні екологи» (керівники Мельничайко Артем Володимирович та Гнибίδα Анна Сергіївна) відтворили у відеофільмі "Спогади про Закарпаття".

Слова вдячності організаторам освітньо-виховного проекту «Екологічними стежками рідної України» були висловлені директором Мар'їнської районної станції юних натуралістів – Тамарою Дмитрівною Ломанцовою. Вона наголосила, що і Донеччина, і Закарпаття – це все наша Батьківщина - рідна Україна. Також на святі були присутні щирі друзі юннатів - представники РЛП «Краматорський». Донецькі юннати вивчали Закарпатську область, закарпатці - Донецьку. Діти побачили, як живуть їх однолітки - юні екологи та юннати з Західної України. Вони з'ясували, що наші області водночас і дуже красиві, і потерпають від одних і тих же екологічних проблем, у вирішенні яких можуть допомогти і юннати. Підліткам, як юним екологам, відомо, що ліси – це легені нашої планети Земля: кущі, дерева, трав'янисті рослини дарують людям кисень. Юннати можуть садити дерева та доглядати за ними. Наші хлопці та дівчата відвезли насіння та саджанці до Закарпаття. Звідти привезли посадковий матеріал.

На Екофесті юні екологи Донеччини оголосили про історію створення навесні Парку Єдності на території Краматорської НВК (ЗОШ № 32-ДНЗ) в селищі Шабельківка.

Розбити парк та посадити дерева
З усіх куточків рідної землі
Юннатів умовлять не треба -
І стануть врядами клени-короли

І виростуть тут туди з Закарпаття,
А в Закарпатті сосни з Святих гір,
Адже посадять їх юннати-браття,
Тому вони дотягнуться до зір.

Захід закінчився спільним виконанням гімну юних майбутнього парку.

ECOFEST трансливався на ДООЕНЦ-каналі You Tube.

ПАРК ЄДНОСТІ

закладений
юними екологами

Донецького обласного
еколого-натуралістичного центру

X Всеукраїнський експедиційно-польовий збір команд юних екологів

7 - 10 липня відбувся ювілейний X Всеукраїнський експедиційно-польовий збір команд юних екологів. Учасників зльоту приймав Одеський обласний гуманітарний центр і Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський». У програмі зльоту були практичні заняття і науково-дослідницька робота, які проходили під керівництвом науковців та викладачів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

У зльоті взяли участь делегації 13 областей України. Представляти Донецьку область довірили команді зоологів Краматорського центру позашкільної роботи: Слуцька Маргарита - учениця ЗОШ №10, 10-б клас, Калюжна Олена - учениця ЗОШ № 35, 8 - а клас, Скрыга Валерія - учениця ЗОШ № 32, 6 - Б клас. Керівник делегації - Ксенжук Олена Іванівна - керівник творчого об'єднання юннатів і зоологів ЦВР.

Чудова природа і гостинність жителів Одеси підкорили наші серця! Хочеться висловити величезну подяку організаторам зльоту за привітний прийом, турботу і увагу, цікаву програму і хорошу організацію зльоту. Ми побували в РЛП «Тилігульський», орнітологічний заказник «Коса стрілка» і Петровському загально-зоологічному заказнику, в зоологічному музеї університету, в музеї цікавих наук, в парках Одеси і на Приморському бульварі.

Крім цікавих екскурсій нас чекала ще й справжня дослідницька робота в дивовижно гарних заповідних куточках і під керівництвом досвідчених фахівців. Розраховували ступінь покриття дерев лишайниками і продуктивність луки, визначали пташині гнізда і сліди, спостерігали птахів на Тилігульському лимані. Особливо нам сподобалася практика на гідробіологічній станції Одеського університету. Тут нам не тільки показали музей морських дивовиж, але і запропонували попрацювати з цим живим матеріалом: краби і креветки, водорості, поліхети, молюски. Потрібно було визначити систематичні групи, розрахувувати щільність колоній мідій і продуктивність фільтрації води, зробити екологічне обґрунтування про стан морського співтовариства живих організмів.

Для кожного виду досліджень ми отримували все необхідне спорядження, докладний опис методики, таблиці, які необхідно було заповнити. І все-таки це було не просто, тим більше що ми були обмежені в часі, і звіт про виконану роботу потрібно було здати відразу після останнього завдання. Звичайно ж, ми втомлювалися, але не помічали втоми - таким насиченим, цікавим, повним нових вражень був кожен день зльоту.

Було і домашнє завдання. Кожна команда зльоту підготувала постер і захищала доповідь про свої дослідження і охорони природи у своїй області. Тема нашої доповіді «Охорона природи та екологічне обґрунтування розширення території РЛП «Краматорський» викликали великий інтерес комісії і учасників. І ще був конкурс фотографій, на яких ми повинні були показати не тільки професійні навички фотографів, а й вміння побачити дивовижну і

неповторну красу природи свого краю: такі пейзажі, рослина і тварина, яких більше не побачиш ніде.

І, нарешті, урочисте підведення підсумків зльоту, вручення дипломів та призів. Ми, звичайно, намагалися виконати якомога краще всі конкурсні завдання, і все-таки не сподівалися на таку високу оцінку. Ми зайняли перші місця у всіх конкурсних завданнях і 1 місце за перемогу в X Всеукраїнському експедиційно-польовому зльоті команд юних екологів. Ми - краща команда зльоту! За всю 10-річну історію Всеукраїнських зльотів не було такого випадку, щоб одна команда займала все перші місця!

Наостанок ми встигли трохи погуляти містом, щоб це раз долучитися до героїчної історії і красі Одеси. І, звичайно ж, просто побути на морі. Всього чотири дні тривав зліт, але нам здалося, що пройшло багато часу - так заповнені були ці дні інформацією, враженнями, переживаннями.

Ксенжук Олена Іванівна - керівник творчого об'єднання юннатів і зоологів ЦПР м. Краматорськ

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ: ВЕРБАЛЬНА І НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Лещенко І.А., Зав. лаб. інноваційних технологій ДОЕНЦ

Мобільність і ефективність навчально-виховного процесу залежить від професійної майстерності педагога.

Педагогічна майстерність — це високий рівень професійної діяльності педагога Педагог-майстер своєї справи, фахівець високої культури, який має глибокі знання з предмету, загальної і дитячої психології, досконало володіє методикою навчання і виховання. Це визначає, що в зміст поняття "Педагогічна майстерність" включаються:

- загальна висока культура, ерудиція;
- глибокі знання предмета, що викладається, його методики, педагогіки, психології, уміння використати їх на практиці;
- досконале володіння методикою навчально-виховної роботи, яке виявляється в тому, що педагог знає, як учити і виховувати.

В. А. Слостенін визначає педагогічну майстерність як вищу форму професійної спрямованості особи, а головним показником майстерності у будь-якій діяльності, на його думку, являється володіння спеціальними узагальненими вміннями.

І. А. Зязюн, І. Ф. Кривоніс, Н. Н. Тарасевич стверджують, що педагогічна майстерність обумовлюється трьома взаємозв'язаними частинами: педагогічною теорією, педагогічною технікою і методом роботи над матеріалом теми заняття, його організацією і проведенням.

В процесі педагогічної діяльності однієї з форм взаємодії являється спілкування.

Спілкування - зв'язок між людьми, в ході якого виникає психічний контакт, що проявляється в обміні інформацією, взаємовпливі, взаємно переживанні, взаєморозумінні.

Змістом спілкування виступають наукові і життєві знання. У спілкуванні можуть бути передані навички і уміння. Своєрідним змістом спілкування слід визнати стосунки і взаємовідносини, які наповнюють спілкування, надають йому своєрідний колорит, диктують засоби, манеру спілкування. Усе це лише окремі приклади змісту спілкування. Конкретних тем для спілкування у кожної людини багато, і чим більше різноманітних тем спілкування, тим в ширше коло спілкування він включений, тим багатіше і змістовніше його особа.

Комунікативна сторона спілкування - це обмін думками, відомостями, знаннями, переживаннями, міркуваннями, бажаннями і т. п. Вона пов'язана з виявленням специфіки інформаційного процесу між людьми, т. е. з урахуванням стосунків між партнерами, їх установок, цілей, намірів, що призводить не просто до "руху" інформації, але до уточнення і збагачення її.

Засобами комунікативного процесу є різні знакові системи, передусім - мова, а також система знаків жести, міміка, пантоміміка, інтонації, паузи, контакти очима. Важливою характеристикою комунікативного процесу є намір його

учасників вплинути один на одного, впливати на поведінку іншого, забезпечити свою ідеальну представленість в іншому (персоналізацію).

Людина не може жити, працювати, задовольняти свої матеріальні і духовні потреби, не спілкуючись з іншими людьми. Спілкування є необхідною умовою існування людини і одним з основних чинників його психічного розвитку. Можна сказати, що спілкування є процес безпосередніх взаємовідносин, звернення людей один до одного, ґрунтований на розумному розумінні і навмисній передачі знань, думок і переживань відповідно до соціальних норм і умов здійснюваної ними діяльності. Останніми роками в науці разом з поняттям "спілкування" використовується поняття "комунікація".

В цьому випадку спілкування саме виступає як діяльність. Саме тому спілкування - засіб реалізації діяльності і її неодмінна умова.

Людина реалізує в спілкуванні завжди певну мету діяльності, і при цьому, звичайно ж, вона хоче бути почутим вірно, понятим. Різномічні знання і дотепність, почуття гумору і переживання - все, що несе в собі людина, вона використовує і виявляє в спілкуванні - у безпосередній взаємодії з іншими індивідами і групами людей. Вона не може бути просто сховищем цікавих відомостей, або вправлятися в дотепності наодинці з собою - тоді втрачається сенс її духовного розвитку. Внутрішнє збагачення людини рухається його прагненням бути корисним для інших. Крім того, для людини як істоти соціальної завжди велика потреба виговоритися, чимось поділитися, щось довідатися, з'ясувати, обмінятися думками з іншими людьми.

Спілкування не лише обумовлює спільну колективну діяльність, воно виступає так само і найважливішим чинником формування особи людини, засобом виховання. Адже виховувати людину - означає не лише впливати на його представлення і поняття, формувати переконання, але і забезпечувати практичну регуляцію його поведінки, стосунків з іншими людьми.

Спілкування сприяє розширенню кругозору людей, розвитку інтелекту, придбанню колективістських якостей, знань, умінь для успішної діяльності. Воно створює умову для розвитку цілеспрямованості почуттів і волі, оцінок, орієнтації - все те, що характеризує стійку потребу не просто жити, існувати серед людей, а втілювати у своїй повсякденній діяльності життєву позицію активного учасника громадських перетворень.

Для того, щоб посилювати значення форм і способів спілкування у вихованні позитивних якостей людей, потрібні спеціальні знання. У ряді цих знань особливе місце належить специфічним засобам і прийомам спілкування, цілеспрямовано використовуваним в професійній діяльності педагога.

Основним засобом педагогічного спілкування є мова. Вихователь і учитель зобов'язаний мати високу мовну культуру, багатий словниковий запас, мати чітку дикцію.

Педагог В. А. Сухомлинський писав: "Слово щонайтонший дотик до серця, воно може стати і ніжною, запашною квіткою, і живою водою, що повертає віру в добре, і гострим ножем, і розжареним залізом, і грудками бруду. Мудре і добре слово доставляє радість, безглузде і зле, необдумане і нетактовне приносить біду.

Словом можна убити і оживити, розсіяти сумніви, засмутити. надихнути і привести в заціпеніння сили душі..

Є багато спільного в мові вихователя, учителя : вона має бути точною, правильною, доступною, образною, лаконічною. У мові педагога важливий не лише підбір слів, але їх звучання. Має значення: гучність голосу, його висота, тембр, інтонація. Мовні засоби завжди пов'язані з певним стилем висловлювання, невміле їх вживання може привести до грубих стилістичних помилок.

Мовна діяльність педагога досягає бажаних результатів лише у тому випадку, якщо мова не лише несе в собі об'єктивну інформацію про предмет, що повідомляється, але і мобілізує чуттєві ресурси слухачів, активізує думки.

Мова служить найважливішим інструментом передачі інформації, засобом педагогічного спілкування, повчальної і виховної дії педагога на учня.

У спілкуванні з дітьми педагог використовує вербальні і невербальні засоби. Інформацію в спілкуванні несе не лише мова. Невербальні засоби: міміка, пантоміміка часом виявляються виразнішими і дієвішими, ніж слова. А неадекватне вживання невербальної мови може дати ефект прямо протилежний очікуваному.

"Для мене в моїй практиці, як і для багатьох досвідчених учителів", - говорив А.С. Макаренко, - "такі "дурниці" стали вирішальними: як стояти, як сидіти, як піднятися із стільця з-за столу, як підвищити голос, посміхнутися, як подивитися. Нас цьому ніхто не учив, а цьому можна і треба учити, і в цьому є і має бути велика майстерність".

Розглянемо детальніше невербальні засоби педагогічної дії.

Міміка-мистецтво виражати свої думки, почуття, настрої, стани рухом м'язів особи. Нерідко вирази обличчя і погляду робить на особу сильніша дія, ніж слова. Міміка найбільш вивчений компонент невербальної комунікації. У вивченні міміки психологи виділяють два основні напрями:

- виявлення елементів особи (в першу чергу м'язів) які беруть участь в тих або інших виразних рухах;

- прочитування (розшифровки) емоції і віднесення її до певної категорії.

Педагогу необхідно удосконалювати уміння виражати свій стан і здатність правильно зрозуміти вираз обличчя вихованця. Жести і міміка як елементи кінетичної системи звернення підвищують емоційну значущість інформації, сприяють кращому її засвоєнню.

Виразні деталі міміки-брови, ока. Візуальний контакт є технікою, яку треба свідомо розвивати. Поглядом педагог може виразити своє відношення до учня, його поведінці, поставити питання, дати відповідь. Діти читають обличчя педагога, вгадуючи його відношення, настрої, тому особа повинна не лише виражати, але і приховувати почуття. На обличчі і в жестах, треба показувати тільки те, що відноситься до рішення навчально-виховних завдань.

Важливим елементом в спілкуванні є пантоміміка: рух тіла, рук, ніг, вигляд і манери людини (одяг, зачіска, косметика і так далі), жести.

У наукових дослідженнях інтерес до жестикуляції не зменшується, він викликаний тією роллю, яку грають жести в спілкуванні людини. Широко відомі

дані про те, що в перші дванадцять секунд спілкування при знайомстві на долю невербальних сигналів доводиться приблизно 92% усього об'єму інформації, що приймається. У спілкуванні одночасно сприймаються вираз обличчя, жест, поза, а реакція по візуальному каналу часто випереджає вербальну.

У одному випадку важлива мова, в іншому міміка, пантоміміка, жест. Педагогові необхідно опанувати усі засоби дії, усі вербальні і невербальні компоненти комунікативної техніки.

Успішність навчально-виховної роботи педагогів залежить від органічного поєднання творчої праці та досвіду, ініціативи та іновації.

Література:

1. И.А. Зязюн. Основы педагогического мастерства. Учебник.- К. Вища школа, 2004.
2. А.А. Леонтьев. Педагогическое общение.- М.: Нальчик, 1996.- 47 с.
3. В.М. Лещинский., С.В. Кульневич. Учимся управлять собой и детьми: Педагогический практикум.- М., 1995.- 240 с.
4. А.С. Макаренко. Собр. соч.: В 7 т. – М., 1958.
5. Е.А. Петрова. Жесты в педагогическом процессе. – М.: Московское городское общество, 1998. – 222с.
6. В.А. Сухомлинский. О поступках // Советская педагогика. – 1970. - № 11. –с.31.
7. И.К. Фридман. Невербальное взаимодействие учителя со школьниками // Биология в школе. – 1991.- № 4. – с. 19-25.

Організація та проведення віртуальних екскурсій

Захарова Наталя Михайлівна, методист ДОЕНЦ

В умовах сьогодення для успішної організації навчального процесу як для позашкільних так і загальноосвітніх навчальних закладів освіти необхідний пошук нових форм, методів та засобів подачі матеріалу. Актуальним, цікавим та новим методом подачі учбового матеріалу можна назвати застосування таких інформаційних технологій, як віртуальна екскурсія.

Найбільш ефективним засобом розвитку компетентностей учнів є використання в навчальному процесі методу проектів. Проектні технології - одна з активних форм педагогічних технологій, які розвивають високу мотивацію до навчально-пізнавальної діяльності. Методика "Web-Quest" (веб-квесту), є одною з варіантів технології проектування, і може бути одною з перспективних напрямків формування інформаційних і комунікаційних компетенцій учнів. В цьому контексті особливо хочеться зупинитись на перевагах віртуальних екскурсій.

Віртуальна екскурсія це - мультимедійна фотопанорама, в яку можна помістити відео, графіку, текст, посилання. Але на відміну від відео, або звичайної

серії фотографій, віртуальні екскурсії інтерактивні. В ході подорожі можна наблизити або віддалити який-небудь об'єкт, озирнутися на всі боки, детально розглянути окремі деталі інтер'єру, оглянути панораму здалеку, подивитися вгору-вниз, наблизитися до обраної точці або піти від неї, через активні зони переміститися з однієї панорами на іншу, наприклад, погуляти по окремих приміщеннях і т. п. і все це можна робити в потрібному темпі і в порядку, зручному конкретному глядачеві. Таким чином, можна, наприклад, обійти весь музей зсередини і навіть здійснити віртуальну подорож по парку, або галявині, не покидаючи місця свого розташування.

Віртуальна екскурсія, звичайно, не замінить особисту присутність, але дозволить отримати досить повне враження про досліджуваному об'єкті. І практично, повною мірою відчувати всю красу нашої планети! Така екскурсія має ряд переваг перед традиційними екскурсіями:

- Не покидаючи навчального кабінету можна відвідати і познайомитися з об'єктами, розташованими за межами міста, області і навіть країни.
- За один урок можна відвідати кілька об'єктів: музеїв, заповідників, природних співтовариств.
- Допомагає організувати діяльність учнів по оволодінню науковими знаннями.
- Допомагає ознайомитися з методами пошуку, систематизації і наочного подання інформації за допомогою комп'ютера.
- Перевагами є доступність, можливість повторного перегляду, наочність і багато іншого.
- В ході екскурсії глядачі не тільки бачать об'єкти, на основі яких розкривається тема, чують про ці об'єкти необхідну інформацію, а й опановують практичними навичками самостійного спостереження і аналізу.
- Розробка і проведення віртуальних екскурсій сприяє закріпленню знань із сучасних комп'ютерних технологій.
- Для людей з обмеженими можливостями здоров'я це прекрасна можливість пізнання навколишнього світу.

Перед тим, як проводити віртуальну освітню екскурсію, бажано провести з учнями вступну бесіду, відзначити цілі та завдання подорожі, можна підготувати маршрутні листи. Під час Інтернет-екскурсії учням можна запропонувати законспектувати цікаві моменти, скопіювати потрібні матеріали в свої папки або на флешки. Закінчується екскурсія обов'язково підсумковою бесідою, під час якої узагальнюється побачене і почуте, виділяючи важливі моменти. В кінці заняття учні можуть отримати творчі завдання для закріплення пройденого матеріалу. Як правило, це завдання написати звіт, підготувати виступ, створити альбом, презентацію та інше.

Якщо створення екскурсії доручено групі учнів (гуртківцям), то роботу можна організувати за методом проектів. Тоді це стає способом формування універсальних компетенцій (інформаційної, комунікативної, вирішення проблем та ін.). За класифікацією проектів віртуальні екскурсії можна віднести до інформаційних проектів, які вимагають збору інформації, ознайомлення з нею

зацікавлених осіб. Доцільно кожному члену творчої групи дати окреме завдання (підтему), з урахуванням його власних інтересів і можливостей. Далі весь матеріал об'єднується і редагується керівником, якого вибирають члени групи. Головне ж завдання викладача - допомогти зробити перші кроки.

Відібрані матеріали (відео файли, зображення природи, портрети, фотографії) можна відредагувати та розмістити використовуючи такий візуальний продукт як презентація Power Point. Потім, кожному учню-екскурсоводу на основі контрольного тексту можна скласти індивідуальний текст за своєю підтемою. І можна презентувати цей продукт на заняттях гуртків, тематичних конференціях, інших заходах.

Віртуальна екскурсія реалізує принципи сучасної педагогічної діяльності: принцип компетентнісного підходу - отримання високого результату через діяльність учнів, принцип пізнавальної діяльності - через самостійну, творчу діяльність до отримання нового знання. Створення екскурсії це достатньо складний процес, який вимагає великих творчих зусиль. Але результат того вартий.

Посилання на віртуальні екскурсії

1. <http://cbr.nature.org.ua/museum/tour/index.html> - Віртуальна 3d екскурсія Музеєм екології гір та історії природокористування в Українських Карпатах
2. <http://lib.if.ua/publish2009/1249300238.html> - Віртуальна екскурсія по музеях світу
3. <http://incognita.day.kiev.ua/naczionalnij-muzej-chornobil.html> - Віртуальна екскурсія Національним музеєм «Чорнобиль»
4. http://zolotapalanka.blogspot.com/2012/09/blog-post_26.html - Віртуальні екскурсії музеями України
5. http://kampot.org.ua/ukraine/traducii_ta_zvuchai/zvuchai/1232-ukrayinsk-vrtualn-muzeyi.html Українські віртуальні музеї
6. <http://ukrainaincognita.com/yaremche/virtualni-karpaty-virtualnyi-tur-re-ionom> Віртуальні Карпати
7. <https://www.facebook.com/vrcities> - Віртуальні міста України
8. <http://cbr.nature.org.ua/> - Карпатський біосферний заповідник
9. <http://askania-nova-zapovidnik.gov.ua/> - Біосферний заповідник «Асканія-Нова»
10. <http://dbr.org.ua/uk/home> Дунайський біосферний заповідник

II етап Всеукраїнського біологічного форуму учнівської та студентської молоді «Дотик природи»

1-3 листопада 2016 року відбувся II етап Всеукраїнського біологічного форуму учнівської та студентської молоді «Дотик природи». Масовий захід проводився Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді за підтримки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Національного університету біоресурсів і природокористування України, Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Участь у заході брали учні загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладів, які мають досвід дослідницько-експериментальної роботи в галузях природничих наук. Було представлено на очний етап 117 наукових проектів (121 учасник), за категоріями: Анатомія і фізіологія людини (6), Ботаніка (19), Екологія та проблеми довкілля (30), Енергозберігаючі технології (5), Зоологія (16), Мікробіологія (3), Науки про Землю (географія, геологія) (7), Психологія та охорона здоров'я (16), Фізика і астрономія (3), Хімія і біохімія (12).

Донецьку область на Форумі представляли команда з м. Краматорськ, м. Добропілля та м. Часів Яр в складі 9 учнів.

За результатами оцінювання компетентного журі представники Донецької області отримали наступні результати:

- Слущька Маргарита Юріївна, 11 клас, загальноосвітня школа № 10 м. Краматорськ – II місце за проект «Зміни диференціації видів за біотопами і синантропізація кажанів Східної України в умовах антропогенної трансформації ландшафтів» (Секція «Зоологія»), керівник Ксенжук Олена Іванівна;
- Кручиніна Олеся Олегівна – III місце за проект «Зональні фауністичні групи дрібних гризунів НПП "Святі гори" та РЛП "Краматорський" і тенденції до їх змін» секція «Зоологія», керівник Ксенжук Олена Іванівна;
- Гладка Дар'я Станіславівна – III місце за роботу «Вивчення впливу біоактивності сумішевих гумінових препаратів на солестійкість окремих соргових культур»;
- Гнашко Катерина Анатоліївна – III місце за проект «Гігієнічна діагностика донозологічних станів (перенапруження та перевтоми організму) у підлітків – старшокласників при профільній формі навчання», секція «Анатомія і фізіологія людини»;
- Щербина Ірина Максимівна – II місце за проект «Визначення порогу смакової чутливості до глюкози як спосіб діагностування порушень вуглеводного обміну», секція «Анатомія і фізіологія людини», керівник Трубеко Тетяна Василівна;
- Печериця Марія Ігорівна – III місце за проект «Лікарські рослини проти фармакологічних препаратів», секція «Психологія та охорона здоров'я», керівник Трубеко Тетяна Василівна;
- Анісімова Варвара Володимирівна, III місце за проект «Рациональний спосіб утилізації поліетиленових відходів для вирішення проблеми захисту навколишнього середовища», керівник Трубеко Тетяна Василівна;

- Дегтярьов Дмитро Олексійович - диплом фіналіста за проект «Вплив екологічного фактору сонячної активності в період пренатального розвитку на адаптацію першокласників до школи», секція «Психологія та охорона здоров'я»;

- Кліменко Максим Володимирович - диплом фіналіста за проект «Вплив звуків на живі організми», керівник Морозова Рімма Сергіївна.

Учні отримали дипломи та подарунки.

Під час перебування в столиці учні відвідали Музей народних ремесел, здійснили оглядову автобусну екскурсію по видатних місцях Києва, прогулянку по Майдану Незалежності та вулицю Хрещатик; придбали друзів та в найкращому настрої з новими ідеями на подальшу роботу повернулись додому

Всеукраїнський фестиваль патріотичних дій, присвячений 25-й річниці незалежності України

З 6 по 10 червня в Національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді проходив Всеукраїнський фестиваль патріотичних дій, присвячений 25-й річниці незалежності України.

Учасники Фестивалю, а це юннати з усієї України, презентували свої досягнення у сфері національно-патріотичної діяльності, демонстрували знання свого краю, своїх земляків, чиїми іменами звеличена країна.

П'ять днів були насичені різними заходами: це і конкурси, і екскурсії музеями столиці, і відвідування вистав провідних театрів Києва, тренінги, квести, ігри, майстер-класи, науковий пікнік.

До складу делегації входило 5 дітей та 1 керівник. Донецьку область представляли вихованці гуртка «Валеологія» Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, учні Краматорської ЗОШ №25 з профільним навчанням. Також учениця 10 класу Новгородівської школи – Колосовська Аліна, яка була запрошена на Всеукраїнську літню стартап-школу «Start Chemist». Стаптап проходив паралельно з Фестивалем для обдарованих дітей у галузі хімічних наук.

Еколого-патріотична гра «Паросток» проходила на високому емоційному піднесенні дітей та закінчилася загальним танком з прапорами України. Відвідування Національного музею «Чорнобиль» змусило юннатів глибше оцінити загрози бездумної поведінки людей. У Національному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка юннати захоплювалися грою народних артистів України Олексія Богдановича та Остапа Ступки.

Екскурсиводи Національного музею історії України дали змогу учасникам Фестивалю «зануритися» в різні епохи Української держави.

Школу Першої Медичної Допомоги «Швидко. Своєчасно. Першокласно» для дітей проводили військові лікарі-учасники АТО. Юннати освоїли прийоми надання першої допомоги тактичної медицини, нової галузі лікарської справи для України. Сучасні тренажери та макети допомогли правильно та швидко освоїти методи реанімації, накладання шин та пов'язок.

«Українське містечко» (майстер-клас «Подарункової війни») проводили співробітники «Школи народних ремесел» НЕНЦу. Працювали майстер-класи з лозоплетіння, аплікації з природного матеріалу, ліплення з глини, петриківського розпису тощо. Також юннати плели маскувальну сітку для військових.

Квест «У пошуках червонокнижних тварин та рослин» проходив у дендропарку «Юннатський», лабораторіях зоології, гідрології, садівництва, загальної біології та ботаніки, майже по всій території Національного еколого-натуралістичного центру.

Закінчився Всеукраїнський фестиваль патріотичних дій зверненням юннатів до України та побажаннями «Якою я хочу бачити свою країну через 25 років».

8-й Міжнародний фінал екологічної олімпіади INESPO-2016

З 29.05 по 3.06.2016 у місті Утрехт (Королівство Нідерланди) відбувся 8-й Міжнародний фінал екологічної олімпіади INESPO-2016. На конкурсі було представлено більш ніж 200 проектів з 49 країн. Україну представляли учениця 11 класу Анастасія Воробей (м. Луцьк) та учениця 9 класу Катерина Малкіна (м. Маріуполь).

Донеччанка Малкіна Катерина, учениця 9 класу Маріупольського технічного ліцею, переможець (II місце) Всеукраїнського науково-технічного конкурсу Intel Еко-Україна 2016, успішно презентувала проект «Біоорганічні середовища як низьковитратні форми утилізації термопластичних полімерів». Отримала диплом II ступеня та срібну медаль. Керівник її роботи –Пономарчук В'ячеслав Вадимович.

Всеукраїнський юнацький фестиваль "В об'єктиві натураліста"

Якось важко собі уявити натураліста без фотоапарата або відеокамери. Сама природа, навколишнє середовище надихає своєю красою на творчість. А якщо цю красу гублять, то душа еколога кричить, бо хоче привернути увагу жителів планети до екологічних проблем. І тут в нагоді стає той же надійний друг – фотоапарат, який допомагає донести до людей все, що бачить об'єктив. У процесі проведення біологічних, географічних та екологічних досліджень частина фотографій, зроблених юними екологами, використовується у науково-дослідницьких роботах, екологічних проєктах. Та велика їх кількість накопичується у безцінних колекціях фотонатуралістів. Ось для того, щоб ці фото та відеоматеріали побачили світ, дійшли до широких верств населення та привернули увагу до екологічних проблем суспільства і проводяться Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді конкурси: Всеукраїнський юнацький фестиваль "В об'єктиві натураліста", Всеукраїнський заочний конкурс робіт юних фотоаматорів «Моя країна – Україно!», Всеукраїнський конкурс «Екооб'єктив» тощо. Їх метою є формування громадянської позиції, самореалізація внутрішнього потенціалу школярів та молоді, їх підготовка до цілісного сприйняття сучасних екологічних проблем, свідомого розуміння процесів, що відбуваються в природі в результаті людської діяльності.

18-20 травня 2016 року команда фотонатуралістів Донецької області взяла участь у фінальному турі Всеукраїнського юнацького фестивалю "В об'єктиві натураліста", яких проходив цього року у селищі Делятин Івано-Франківської області. Учасниками Фестивалю стали учні загальноосвітніх, професійно-технічних і позашкільних навчальних закладів – переможці обласних етапів Фестивалю з 23 областей України. На фестиваль було представлено 142 роботи у номінаціях: «Краща фоторобота» (71), «Кращий слайд-фільм» (38), «Кращий відеоролик (відеокліп)» (19), «Кращий відеофільм» (14) на тему «Збереження та раціональне використання земельних ресурсів України». Фотонатуралісти Донецької області представили на Фестиваль 18 фоторобіт, 2 слайд-фільма, 2 відеофільма та 2 відеоролика (17 % від усіх представлених робіт). Їх активна участь була оцінена журі на високому рівні: II місце у номінації «Краща фоторобота» отримали учні Піддубненської школи I-III ст. Великоновосілківської районної ради, вихованці гуртка ДООЕНЦ «Образотворче мистецтво та фотонатуралістика» (керівник Гнибіда А.С.) Пунга Роксолана та Щепіхіна Ольга; III місце в цій же номінації отримав учень 7-го класу із Добропілля, вихованець гуртка ДООЕНЦ «Юні друзі природи» (Керівник Воронова О.В.) Суценко Данило, а в номінації «Кращий відеофільм» III місце здобув учень Тернівської школи I-III ст. Лиманської райради Гипич Артем. Програма Фестивалю включала також майстер-класи досвідчених фотографів, екскурсії до музеїв та пам'яток природи Івано-Франківщини, де

учні виконували практичні роботи для бліц-конкурсу. А також було море спілкування та позитивних емоцій, нові друзі та цікаві зустрічі, звуки трембіти та гуцульські коломийки, екологічний флеш-моб та захист екологічних колажів «З Україною в серці».

Протягом цілого року проводився ще один цікавий для фотонатуралістів захід - Всеукраїнський заочний конкурс робіт юних фотоаматорів «Моя країна – Україно!», метою якого стали пошук та розкриття нових юних талантів, формування в учнівської молоді активної життєвої позиції, готовності брати участь у суспільному і культурному житті країни, розвитку пізнавальної та творчої діяльності дітей, формування екологічної культури. За умовами конкурсу було передбачено виявлення, популяризація та пропаганда кращих робіт юних фотоаматорів, подальший розвиток фотоаматорства серед учнівської молоді, зокрема розміщення на сайті НЕНЦ та на сторінках науково-художнього журналу для дітей та юнацтва «Паросток» тощо. На конкурс було надіслано понад 2150 робіт з 20 областей України. Конкурс проводився за наступними номінаціями: портрет, пейзаж, фото рослин, фото тварин, жанрове фото, позажанрове фото та експериментальне фото (із застосуванням програми Adobe Photoshop) в молодшій (7-10 р.), середній (11-14 р.), старшій (15-18 р.) вікових групах. Журі конкурсу відмічено високий рівень виконання конкурсних робіт учасниками всіх вікових категорій. В молодшій віковій категорії від Донецької області у конкурсі взяла участь учениця Піддубненської школи I-III ст. Великоновосілківського району, вихованка гуртків ДООЕНЦ «Дитяча ТВ-студія «Юний натураліст» (керівник Мельничайко А.В.) та «Образотворче мистецтво та фотонатуралістика» (керівник Гнибіда А.С.) Михальчук Влада, яка здобула відразу два призових місця: II місце в номінації «Портрет» та III місце в номінації «Жанрове фото».

Тож вітаємо переможців і бажаємо їм подальших творчих здобутків. Так тримати!

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

XI Всеукраїнського конкурсу дослідницько-експериментальних робіт з природознавства «Юний дослідник»

З 17 по 19 травня 2016 року на базі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді відбувся фінальний етап XI Всеукраїнського конкурсу дослідницько-експериментальних робіт з природознавства «Юний дослідник» для учнів 9-11 років. 76 представників із 23 областей України захищали свої дослідницько-експериментальні роботи в секціях: «Я і природа», «Рослини навколо нас», «Тваринний світ», «Охорона здоров'я», «Народознавство, краєзнавство».

Донецьку область представляли троє дітей, дослідження яких пройшли у фінальний етап конкурсу:

1. Морозова Варвара, учениця 4 класу Краматорської ЗОШ I-III ступенів № 2, вихованка гуртка зоологів ЦПР м. Краматорська Донецької області, з роботою «Досвід утримання та приручення бородатих агам *Rhombophila vitticeps* (AHL, 1926)». Керівник-Ксенжук О.І., керівник гуртків ЦПР м. Краматорськ. Секція «Тваринний світ».

2. Михальчук Влада, учениця 4 класу Піддубненської ЗОШ I-III ступенів Великоновосілківського району Донецької області, вихованка гуртка Донецького обласного ЕНЦ, з роботою «Рослинний символізм – ключ до більш повного розуміння української народної пісні рідного краю». Керівник- Гнибіда Анна Сергіївна, учитель художньої культури Піддубненської ЗОШ I-III ст. Великоновосілківської районної ради Донецької області, керівник гуртка ДООЕНЦ «Образотворче мистецтво та фотонатуралістика». Секція «Народознавство, краєзнавство».

3. Скряга Валерія, учениця 6 класу ЗОШ I-III ступенів № 32, вихованка гуртка зоологів ЦПР м. Краматорська Донецької області, з роботою «Визначення ступеня схильності до офідіофобії серед школярів міста Краматорська». Керівник-Ксенжук О.І., керівник гуртків ЦПР м. Краматорськ. Секція «Охорона здоров'я».

Морозова Варвара посіла I місце у секції «Тваринний світ». Михальчук Влада та Скряга Валерія нагороджені грамотами НЕНЦ за активну участь в конкурсі «Юний дослідник».

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ДОНЕЧЧИНИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗБЕРЕЖЕННІ ФІТОРОЗМАЇТТЯ СХОДУ УКРАЇНИ

Гнибіда Сергій Анатолійович,

*методист Донецького обласного
еколого-натуралістичного центру*

Раков Юрій Володимирович,

керівник гуртка “Юні рослинники” ДООЕНЦ

*«Природа – це простір душі. Будьмо ж чутливими до його засіву й проростання,
до кореня й пелюстки, до стовбура і крони, до голосу і помаху крила,
до зеленого світу поезії та животвору»*

М.Ф.Сингаївський

В уяві багатьох людей, Донбас – це тільки індустріальний край. Але на його території багато мальовничих місць і куточків, де можна сховатися від міської метушні, набратися сили і духу.

Самим ефективним способом збереження і відновлення природних комплексів та об'єктів є організація територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

В Донецькій області створено 112 об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного і місцевого значення загальною площею 91,7 тис. га, що становить 3,46% її території, у тому числі 3 філіали Українського степового заповідника, 2 Національних природних парку, 4 Регіональних ландшафтних парків, 7 заказників 10 пам'яток природи державного рівня; 42 заказники та 20 пам'яток природи місцевого значення, заповідні урочища та пам'ятку садово-паркового мистецтва.

Найвідоміші з них: Національний природний парк „Святі гори”, філіали Українського степового заповідника: Хомутовський степ, Кам'яні Могили та Крейдяна флора, регіональні ландшафтні парки «Меотида», «Донецький кряж», «Клебан-Бик» та РЛП «Краматорський».

Велике значення у збереженні фіторозмаїття Сходу України мав Донецький ботанічний сад Національної академії наук України, який є одним із найбільших садів Європи. Його загальна площа – 203 га. На жаль, зараз він опинився в зоні АТО.

В Донецькому ботанічному саду отримав свій розвиток новий напрямок сучасної науки – промислова ботаніка, галузь біологічної науки, яка вивчає взаємозв'язок зеленої рослини з промисловим середовищем. Основними аспектами комплексних досліджень тут є:

- інтродукція і розробка наукових основ використання рослин для оптимізації навколишнього середовища в індустріальних регіонах;
- вивчення теоретичних і практичних питань охорони генофонду природної флори і відновлення рослинних ресурсів в умовах потужного антропогенного навантаження;

- дослідження механізму стійкості рослин і їх угруповань до дії забруднювачів як неорганічного, так і органічного походження;
- вивчення екологічних умов і розробка нормативів ефективних прийомів фіторекультивуації і озеленення техногенних земель.

Багаторічний досвід експедиційних обстежень рослинності Донбасу співробітниками Донецького ботанічного саду Національної Академії Наук України дає підстави припускати, що не менше половини місцезнаходжень рідкісних і зникаючих видів флори регіону ще не встановлено і не внесено в бази даних учених.

Іноді для створення загальної карти розповсюдження видів не вистачає документальних відомостей про конкретні рідкісні рослини в окремих регіонах або навіть в місцях, де вони ще збереглися. Саме тому учні-юннати можуть надати істотну допомогу, наприклад, надати зведення про конкретні умови зростання рідкісних рослин.

У своїх дослідженнях флори учні Піддубненської ЗОШ І-ІІІ ст., вихованці гуртка «Юні рослинники» ДООЕНЦ (керівник Раков Ю.В.) спробували охопити одну з найменш вивчених територій Донецької області, яка знаходиться далеко від великих адміністративних центрів – територію Піддубненської сільської ради Великоновосілківського району. Останні дослідження флори в даному регіоні проводилися більше 30-ти років тому, і були поверхневими.

В результаті маршрутних досліджень ними були виявлені такі рослини Донецької області, що занесені в Червону книгу України, або знаходяться під загрозою зникнення:

- *Pulsatilla nigricans* Storck (сон чорніючий, сон-трава чернеющая);
- *Tulipa quercetorum* Klok. et Zoz. (тюльпан дібровний, тюльпан дубравный);
- *Crocus reticulatus* Stev. ex Adam. (Шафран сітчастий, Крокус сетчатый);
- *Fritillaria meleagroides* Patr. (Рябчик малий);
- *Ornithogalum Boucheanum* (Kunth) Aschers. (Рястка Буше, Птицемлечник Буше);
- *Stipa lessingiana* Trin. et Rupr. (Ковила Лессінга, ковыль Лессинга)
- *Stipa Ucrainica* P. Smirn. (Ковила українська, ковыль украинский.)
- *Caragana scythica* (Kom.) Pojark. (Карагана скіфська, карагана скифская)
- *Nymphaea alba* L. (Латаття біле, Кувшинка белая);
- *Nuphar lutea* (L.) Smith. (Глечики жовті, Кубышка жёлтая)
- *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott (Дріоптерис чоловічий, Щитовник мужской)

З 2006 року гуртківцями ведеться робота по вивченню популяцій перелічених вище видів. Ареали зростання наносяться на карти місцевості. По можливості визначається загальна кількість рослин популяцій, та середня густина рослин, а також антропогенний вплив на кожну з вивчених популяцій.

Виходячи із своїх досліджень, гуртківці вирішили у 2016 році запустити проект по вивченню природно-заповідного фонду Донеччини з метою визначення особливостей природно-заповідного фонду Донеччини, його флори, аналізу та систематизації отриманих даних з метою подальшої охорони та примноження.

Відповідно до мети були поставлені завдання:

- Проаналізувати дотримання положень Закону України "Про природно-заповідний фонд України» на території Донецького регіону;
- Дослідити стан окремих заповідних територій Донеччини на прикладі Великоновосілківського району та своєї місцевості;
- Встановити різноманіття рослинного світу заказників та Національних парків Донеччини, підтвердити наявність рідкісних і зникаючих видів;
- Виявити антропогенний вплив на природоохоронні об'єкти;
- Розробити рекомендації для підтримання природоохоронних об'єктів в належному стані.

Уже на початку проектної діяльності на території заказників, що знаходяться у Великоновосілківському районі, гуртківцями виявлено ряд проблем, пов'язаних із антропогенним впливом на природу:

- виникнення стихійних сміттєзвалищ;
- у весняний період проводиться випалювання сухостою, що негативно впливає на збереження «червонокнижних» видів флори та фауни;
- зафіксовані випадки розведення вогнищ під час відпочинку;
- миття автотранспортних засобів біля водоохоронних об'єктів;
- сінокосіння у весняний період до червня-місяця;
- самовільне використання земельних ділянок території заказників не за цільовим призначенням.

Дана робота має практичне значення. Отримані результати допоможуть вирішити нагальні проблеми охорони та збереження рослин Донеччини, занесених до Червоної книги України.

Висновки

- У Донецькій області, яка займає 4,4% площі України, проживає близько 10% її населення у 50 містах та 134 селищ міського типу та інших населених пунктах, зосереджено 23% промислового потенціалу країни, що виробляє 30% забруднених стоків, 40% шкідливих викидів в атмосферу та 4 млрд т. промислових відходів, розораність земель досягає 70%. Це негативно відбивається на якості навколишнього середовища та стані природних ресурсів. Сільськогосподарське промислове освоєння земель досягло критичного рівня, що призвело до деградації дикої природи та різкого скорочення площі природних місць проживання представників тваринного і рослинного світу, кількісний і якісний склад яких змінився. Найефективнішим способом досягнення збереження і відновлення природних комплексів та об'єктів є організація територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
- Станом на 1 січня 2014 року в Донецькій області створено 112 об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного і місцевого значення загальною площею 91,7 тис. га, що становить 3,46% її території. Присутні 10 із 11 категорій територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що передбачені Законом «Про природно-заповідний фонд України».
- В умовах сильного рекреаційного навантаження на природу найдоцільнішим стало створення на території Донецької області мережі

національних природних і регіональних ландшафтних парків. Статус цих категорій природно-заповідного фонду України передбачає не тільки охорону природних комплексів і об'єктів, а й створення умов для організованого туризму, відпочинку населення в природних умовах, проведення еколого-просвітницької діяльності. Такий статус є більш прийнятним для густонаселеного регіону, яким є Донеччина, і суттєво відрізняється від інших категорій природно-заповідного фонду. Першим у цьому напрямку було створення Указом Президента України від 13.02.97 № 135/47 національного природного парку «Святі Гори». Це був сьомий в Україні та перший у її східній частині національний природний парк.

- Сучасна мережа заповідних територій має високий ступінь репрезентативності. Згідно оцінок фахівців Донецького ботанічного саду НАН України, флора південного сходу України налічує понад 1 930 видів вищих судинних рослин — чверть з них складають раритетні види. В області виявлено 147 видів судинних рослин, водоростей, лишайників і грибів, занесених до Червоної книги України. Ще 11 видів мохоподібних, 8 видів лишайників, 1 вид грибів, 3 види водоростей та 266 видів судинних рослин занесено до Офіційного переліку регіонально рідкісних рослин Донецької області. У 2009 році побачило світ перше видання Червоної книги Донецької області (рослинний світ). Флористична репрезентативність територій природно-заповідного фонду сягає 80% видів, при цьому практично всі «червонокнижні» види представлені на заповідних територіях.
- На території заказників, що знаходяться у Великоновосілківському районі, виявлено ряд проблем, пов'язаних із антропогенним впливом на природу:
 - виникнення стихійних сміттєзвалищ;
 - у весняний період проводиться випалювання сухостою, що негативно впливає на збереження «червонокнижних» видів флори та фауни;
 - зафіксовані випадки розведення вогнищ під час відпочинку;
 - миття автотранспортних засобів біля водоохоронних об'єктів;
 - сінокосіння у весняний період до червня-місяця;
 - самовільне використання земельних ділянок території заказників не за цільовим призначенням.

Але головним результатом проведеної роботи мають стати практичні заходи, серед яких:

- ✓ Проведення роз'яснювальної роботи серед місцевого населення щодо недопустимості спалювання сухостою з метою збереження видового фіторізноманіття;
- ✓ Облаштування місць відпочинку;
- ✓ Рекомендації правлінням місцевих сільськогосподарських підприємств не використовувати хімічні засоби захисту рослин на полях, прилеглих до природоохоронних територій;

- ✓ Розробка маршруту природоохоронної екологічної стежки, яка допоможе регулювати пересування населення по території заказників з метою збереження їх природного комплексу.

Всеукраїнський конкурс «Юний селекціонер-генетик».

З 15 до 18 березня 2016 р. у Національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді пройшов фінал II етапу Всеукраїнського конкурсу «Юний селекціонер і генетик».

Під час першого етапу конкурсу організаторами було отримано 58 тематичних науково-дослідницьких робіт. Науковці кафедри селекції та генетики агробіологічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України детально ознайомились з представленими матеріалами, вивчили експериментальну частину досліджень.

Таким чином, за результатами заочного туру, було відібрано 23 кращі проекти, автори яких запрошувались на очний етап. У фіналі прийняло участь 18 учнів, що представляли різні куточки України.

Протягом чотирьох днів учасники конкурсу виконали написання контрольних завдань та позмагалися у конкурсній захисті власних науково-дослідницьких робіт, відповідно до умов конкурсу-захисту у Малій академії наук.

Донецьку область у фіналі конкурсу представляв Раков Андрій, учень 11 класу Піддубненської загальноосвітньої школи I-III ступенів Великоновосілківської районної ради Донецької області, вихованець гуртків ДООЕНЦ та Великоновосілківської СЮН. Андрій захищав роботу на тему «Агроекологічне випробування нових гібридів кукурудзи в ґрунтово-кліматичних умовах Великоновосілківського району Донецької області» і виборов II місце.

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Х Всеукраїнський зльот учнівських виробничих бригад

З 28 по 30 вересня 2016 року в м.Вінниця був проведений Х Всеукраїнський зльот учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань школярів загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів. На зльот зібралися представники з 18 областей України.

Донецьку область на цьому зібранні представляло трудове аграрне об'єднання школярів комунального позашкільного навчального закладу «районна станція юних натуралістів» Покровської райради Донецької області, яке працює на базі Гродівської ЗОШ I-III ступенів у складі: Касьянної С.В., керівник об'єднання та учнів Касьянної Єлизавети Безрук Дар'ї та Анисимова Івана.

Протягом трьох днів відбувалося: урочисте відкриття Х зльоту та презентація і творчий звіт виставки досягнень юних аграріїв «Тобі Україно, наші знання та праця!»; захист науково-дослідницьких робіт по секціям: рослинництво, овочівництво, садівництво та педагогічні читання «Педагогічні ідеї А.С.Макаренка і завдання трудового виховання сьогодні» для керівників делегацій; цікаві екскурсії та урочисте закриття зльоту.

Цікавою була презентація досягнень юних аграріїв КПНЗ «райСЮН», яке працює на базі Гродівської школи в вистаці «Тобі Україно, наші знання та праця! за що, були нагороджені дипломом III-го ступеню. Касьянова Єлизавета захищала свою роботу на тему: «Вплив мінімального основного обробітку ґрунту на врожайність картоплі, а саме (передпосадковий «нульовий обробіток ґрунту» під картоплю ранньою весною)» на секції рослинництво, отримала диплом за зайняте IV місце. Педагоги Рикунова Н.С. та Касьянова С.В. отримали сертифікати учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегія трудового

виховання учнівської молоді в умовах реформи школи в Україні» від Національного еколого-натуралістичного центру.

І як підсумок аграрне учнівське об'єднання КПНЗ «райСЮН» Покровської райради, яке працює на базі Гродівської ЗОШ I-III ст. на Х Всеукраїнському зльоті зайняли III місце і нагороджене дипломом III ступеня.

Всеукраїнський конкурс молодіжних проектів «Енергія і середовище»

29 лютого — 1 березня у Національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді в Києві відбувся фінал Всеукраїнського конкурсу молодіжних проектів «Енергія і середовище» - 2015-2016 н.р., який проходив під гаслом «Збережемо енергію — збережемо планету».

Згідно з рішенням журі з більш ніж 180 робіт було відібрано 38 кращих для участі у фіналі Всеукраїнського конкурсу.

Донецьку область представляли учні Міжрегіонального вищого професійного будівельного училища м. Краматорська у двох номінаціях:

Номінація 1. Проект з енергозбереження, енергоефективності або поновлювальних джерел енергії (ПДЕ). Маркін Микита з теоретичним науковим проектом:

«Застосування контрвихрових аераторів в якості пристрою подачі і змішування коагулянтів на станції водопідготовки і очищення стічних вод».

Номінація 2. Проект «Моє енергетичне рішення». Солдатов Сергій з практичною роботою для свого навчального закладу «Модернізація училищної системи опалення та освітлення».

Ці учні є членами гуртка «Енергоефективна екоектика» під керівництвом викладача Шубчинського В.Д.

Проекти були відмічені грамотами та цінними подарунками.

Солдатов Сергій отримав спеціальний приз за креативність мислення і практичність свого проекту.

Крім захисту робіт та нагородження переможців учасники — як учні, так і вчителі мали змогу прийняти участь у майстер-класі та тренінгу, ознайомились з роботою Національного еколого-натуралістичного центру. .

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Міжнародна ХХ Білоруська науково-практична конференція учнів

26-28 лютого 2016 року відбулася ювілейна міжнародна ХХ Білоруська науково-практична конференція учнів (Республіка Білорусь, м. Мінськ). У конференції взяли участь делегації України, Росії (Москва, Петербург) і Білорусії.

Делегацію України представляли 7 учнів з Одеси, Полтави, Краматорська на секціях: біології, хімії, фізики та інформатики. Гурток зоологів Краматорського ЦВР (керівник Ксенжук О.І.), представив роботу на цей конкурс вперше. Вихованка гуртка, Слуцька Маргарита, учениця загальноосвітньої школи № 10, 10-б клас, зайняла 2-е місце. Протягом 4-х років вона займається в творчому об'єднанні юннатів і зоологів ЦВР (керівник Ксенжук О.І.), учасник науково-дослідницьких експедицій і лауреат багатьох біологічних конкурсів обласного та всеукраїнського рівня. І ось, нарешті, нам пощастило взяти участь в міжнародній конференції.

Рівень конференції дуже високий. На секції біології, в якій ми брали участь, було представлено 32 роботи, всі- дослідницького характеру, досить складні і з добре підготовленими доповідями. У комісії - 8 компетентних фахівців, з науковим ступенем кандидатів і докторів біологічних наук. Питань доповідачам задавалося дуже багато, тому захист робіт розтягнувся на цілий день.

Тема роботи, що представляла наше місто і область: "Зміни біотопного диференціації і синантропізація рукокрилих Східної України в умовах антропогенної трансформації ландшафтів". Збір матеріалу для даної роботи проводився протягом 5 років. Фауна кажанів вивчалася на території 3-х об'єктів природно-заповідного фонду Донецької і Харківської області з 2011 по 2015 рік: НПП «Святі гори», РЛП «Краматорський» і заказник «Мохначанський». Дослідження виконано в рамках роботи Міжвідомчої науково-дослідної лабораторії «Вивчення біологічного різноманіття та розвитку заповідної справи» ХНУ. До участі в експедиціях була залучена група зоологів ЦВР. Пошук і опис синантропних колоній кажанів, і узагальнення всього зібраного матеріалу - авторське і наводиться вперше.

На жаль, у нас було мало часу, щоб оглянути місто. Організатори конференції надали нам можливість подивитися Мінський оперний театр і оперу «Євгеній Онєгін». Вистава нам дуже сподобалася.

Велике враження справили Мінська центральна бібліотека, музей книги і оглядовий майданчик для огляду околиць міста з висоти 23 поверху (там же, в будівлі бібліотеки). А також зоопарк і особливо - павільйон тропіки, який відкрився якраз до нашого приїзду.

В цілому, поїздка і конкурс дуже сподобалися, мріємо взяти участь в ньому на майбутній рік..

Навчальні екологічні стежки як процес створення творчого пізнавального простору

Шатух Н.Ф. – заст.. директора Донецького ОЕНЦ

з інформаційної та інструктивно-методичної роботи

Історія створення екологічних стежок.

Вперше поняття природна чи екологічна стежка з'явилося в США на початку 20-го століття, коли лісничий Бентон Маккай запропонував створити «заповідник для пішоходів» у вигляді стежки вздовж Аппалачського гірського хребта, довжиною в тисячу миль (1600 км). Велика частина стежки проходила по території заповідників і заказників, які відвели для неї «коридор», захищений від впливу цивілізації. В особливо охоронній зоні шириною в дві милі (більше трьох кілометрів) заборонялося будівництво доріг та інших подібних видів діяльності, а на відстані 60 метрів від стежки заборонялася вирубка лісу. Зараз заповідні системи стежок створені по всьому світу - в Європі, Африці, Японії. В Англії є стежки протяжністю через всю країну, з півночі на південь. Міжнародні стежки з'єднують Канаду з Мексикою, проходячи через всю територію Сполучених Штатів. Наші східноєвропейські сусіди не так давно завершили будівництво Зелених Троп, що з'єднують Польщу з Чехословаччиною та Угорщиною. Треба відзначити, що всі стежки були побудовані силами волонтерів.

У нашій країні, ще до революції, в 1916 році, в Криму, в 7 км від Судака уздовж скель була вирубана пішохідна стежка, яка, за сучасною кваліфікацією носила пізнавально-рекреаційну функцію. Її назвали Голіцинською, так як будівництво "проводилося за вказівкою князя Л. С. Голіцина». Стежка прокладена таким чином, що відвідувач може ознайомитися з багатьма природними об'єктами виняткової краси і своєрідності.

Навчальні екологічні тропи на Україні почали створюватися в 1980-х роках. І перша така тропа була створена в нашому регіоні, на Донеччині. В 1980 році була розпочата робота по закладці тропи учнями ЗОШ № 14 в м. Дружківка під керівництвом вчителя біології Швець Надії Яківни та вчителя географії Швець Миколая Олександровича. А в 1983 році була відкрита перша на Донбасі і в Україні навчальна екологічна стежка, яка працює і до нинішнього часу. Маршрут екологічної стежинки охоплює унікальний пам'ятник природи – «Дружківські кам'яні дерева». Вік цих дерев (араукарій) 250 млн. років. На стежині зустрічаються біля 300 видів рослин, багато чисельні тварини. Для учнів стежка є природною лабораторією. Тут вони проводять заняття з навчальних предметів природознавства та біологічних гуртків, на яких проводять виявлення, облік та охорону рідких і зникаючих рослин, реакліматизацію рослин, висаджують дерева з метою закріплення ярів, проводять пізнавальні екскурсії.

За 35 років по тропі пройшли не тільки учні, вчителі, батьки і всі хто цікавиться природою нашого краю, але і багато гостей із за кордону. За всі роки екологічну тропу з унікальною геологічною реліквією відвідали представники 20 іноземних держав - Польщі, Чехії, Угорщини, Німеччини, Італії, Франції, Болгарії, Австралії. Всього на екологічній стежині було проведено більше 2000 екскурсій.

В 2010 році в Донецькій області працювало вже 143 навчальних екологічних троп.

Ще одна науково-пізнавальна екологічна стежка була створена нещодавно на базі Дробишевського лісництва, яка стала природною лабораторією для учнів Краснолиманського району. Ця стежка, довжиною 2,6 км під назвою «Лісова палітра», на своєму маршруті має 12 цікавих зупинок.

Головні завдання екологічної стежки «Лісова палітра»

1. Створення зони інтенсивної рекреації.
2. Створення зони «екологічного коридору».
3. Створення зони регульованого відвідування.
4. Створення зони «спокою».
5. Створення природоохоронної зони.
6. Створення регульованої зони водних об'єктів.

Стежка об'єднує найбільш цікаві в науковому, природоохоронному, естетичному відношенні об'єкти природи - сосновий бор, озеро, боброву греблю, віковий дуб та ін. Вона характеризує максимальну інформативність, забезпечує своєрідну ілюстрацію знань про природу лісів зони Сіверського Дінця. Стежка об'єднує цілу гамму різноманітних ландшафтів з цікавими екосистемами. В окремих місцях вона ілюструє негативний вплив людини на природу. Екологічна стежка є комплексною, бо дозволяє познайомитись з ботанічними, зоологічними, лісівницькими дослідженнями, вивчати хід природних процесів, організувати пізнавальні екскурсії та науково – дослідницьку роботу, яку проводять учні області разом з спеціалістами лісгоспу та науковими співробітниками.

За змістом для учнів ця незвичайна стежка і природничий кабінет, і екологічна лабораторія, а разом з тим і ефективна форма заклику всіх, хто по ній проходить до активного захисту навколишнього середовища, дотримання правил поведінки під час перебування на природі.

Основні моменти з організації навчальної екологічної стежки

Стратегічні цілі та завдання екологічної стежки:

- формування в учнів наукового світогляду, екологічної свідомості і культури;
- навчання свідомого бачення взаємодії об'єктів живої та неживої природи;
- розробка й проведення на провідних пунктах стежки теоретичних і практичних занять;
- пропагування й проведення природоохоронних заходів;
- прищеплення дбайливого ставлення до об'єктів живої природи.

Основні функції екологічної стежки:

- навчальна* – формування в учнів навичок перенесення екологічних знань у реальне життя;
- розвивальна* – формування екологічної свідомості, культури, екологічного мислення як складової загальної культури;
- виховна* – залучення учнів до спілкування з природою.

План основних робіт по створенню навчальної екологічної стежки

1. Прокладання маршруту навчальної екологічної стежки;
2. Складання переліку екскурсійних об'єктів:
 - складання схеми стежки, перерахування на місцевості наявних об'єктів;
 - виготовлення додаткових об'єктів;
3. Оформлення навчальної екологічної стежки.
 - Інформаційні дошки із зазначенням стоянок маршруту;
 - Інформаційні щити (правила поведінки на стежці, карта-схема, гасла) .
 - Обладнання рекреаційної зони (лавки, обладнані місця вогнищ, гойдалки) .
 - Встановлення екологічних знаків і покажчиків .
4. Підготовка екскурсиводів
 - Складання плану проведення екскурсій;
 - Написання рефератів з екскурсійним об'єктами;
 - Навчання екскурсиводів - учнів;
 - Складання путівника (буклету) за стежиною.
5. Оформлення документації по екологічній стежці.
 - Паспорт;
 - Карта-схема;
 - Правила поведінки;
6. Використання навчальної екологічної стежки в екологічному вихованні учнів та мешканців мікрорайону.

Паспорт на екологічну стежину

1. Місцерозташування
2. Проїзд
3. Землекористувач
4. Наявність постанови органів влади про створення екологічної стежки
5. Призначення екологічної стежки (просвітництво, навчання, виховання з питань навколишнього середовища)

6. Короткий опис меж маршруту (орієнтири на місцевості та відстань між ними по всій довжині стежки)
7. Опис екскурсійних об'єктів на маршруті
8. Режим використання:
 - види і характер використання
 - обмеження (заборона)
9. Необхідні заходи: зміцнення дорожньо - стежкового покриття, обладнання щитів і знаків і т.д.
10. Шефство закладу
11. Маршрут розроблено...
12. Додаток
13. Карта-схема маршруту;
14. Опис екскурсійних об'єктів
15. Консультанти:
16. Науковий керівник.

Отже, ми бачимо, що робота з організації навчальних екологічних стежок - це процес створення творчого пізнавального простору не тільки для учнів, студентів, але і для дорослої аудиторії. На екостежці навчання й виховання зливаються в єдиний процес. Відвідувачі засвоюють тут не лише наукові знання про природне середовище, а й етичні та правові норми, пов'язані з природокористуванням, що є основною умовою формування екологічного мислення особистості. Усе це потребує подальшої організаційної роботи по створенню нових навчальних стежок та творчої роботи з проведення досліджень на екологічних стежках нашого краю.

II Міжнародна науково-практична конференція молодих учених і студентів «Студенти та молодь для майбутнього країни»

Об жовтня 2016 року на базі навчально-наукового професійно-педагогічного інституту Української інженерно-педагогічної академії (м. Бахмут) відбулася II Міжнародна науково-практична конференція молодих учених і студентів «Студенти та молодь для майбутнього країни». Учні Часовоярської загальноосвітньої школи I-III ступенів №15, члени гуртка «Основи біології» ДООЕНЦ, презентували свої наукові дослідження в політехнічній секції поряд із студентами технікумів та вищих навчальних закладів різних куточків нашої країни та зарубіжжя. За результатами участі учениця 11 класу Анісімова Варвара посіла I місце у секції «Політехнічні науки/Інформаційні технології» (науковий керівник Тетяна Трубеко) з роботою на тему «Раціональний спосіб утилізації побутових відходів у вирішенні проблеми переробки сміття в м. Часів Яр Донецької області», учень 9 класу Кліменко Максим посів II місце у цій же секції з роботою «Вплив звуків на організм» (науковий керівник Рімма Морозова). Наймолодша учасниця конференції, учениця 7 класу Печериця Марія (науковий керівник Тетяна Трубеко), презентувала роботу «Лікарські рослини проти ліків». Її нагороджено Грамотою за активну участь в роботі конференції. Щербина Ірина, учениця 10 класу, виступила з роботою "Визначення порогів смакової чутливості як спосіб діагностування порушень вуглеводного обміну".

Конференція дала змогу поспілкуватись з однодумцями, майбутнім випускникам школи познайомитись з вищим навчальним закладом та визначитись з професією, отримати нову цікаву інформацію. За участь в роботі конференції всі учасники отримали сертифікати. Велика

вдячність організаторам цього заходу за те, що крім грамот, переможці отримали цінні подарунки, а також екскурсійну поїздку на соляні шахти у м. Соледар, що справила на них велике враження.

Т.В. Трубеко - керівник гуртка ДООЕНЦ

XII Всеукраїнський конкурс юних зоологів і тваринників

П'ятеро представників Донецької області взяли участь у фінальному етапі XII Всеукраїнського конкурсу юних зоологів і тваринників на базі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді. У заключному етапі конкурсу розглядалися 79 науково-дослідницьких робіт учнів з різних областей України.

Наші юні зоологи показали наступні результати:

Сагай Єлизавета, учениця 9 класу ЗОШ I-III ступенів № 4 Краматорської міської ради Донецької області, вихованка наукового гуртка МАН з біології Краматорського Центру позашкільної роботи, з роботою «Двостулкові молюски акваторії Національного природного парку «Меотида» (Донецька область)» посіла II місце.

Слущька Маргарита, вихованка гуртка зоологів Центру позашкільної роботи м. Краматорська, учениця 10 класу ЗОШ I-III ступенів № 10 Донецької області, з роботою «Зміни диференціації видів за біотопами і синантропізація кажанів Східної України в умовах антропогенної трансформації ландшафтів» зайняла III місце.

Шеріхай Вікторія, учениця 9 класу Краматорської ЗОШ I-III ступенів № , член наукового гуртка МАН з біології Центру позашкільної роботи управління освіти Краматорської міської ради Донецької області, з роботою «Наземні молюски ділянки «Біленьке» регіонального ландшафтного парку «Краматорський» - III місце.

Кручиніна Олеся, учениця 9 класу Краматорської ЗОШ I-III ступенів № 3, вихованка гуртка зоологів Центру позашкільної роботи м. Краматорська Донецької області, з роботою «Зональні фауністичні групи дрібних гризунів НПП "Святі гори" та РЛП "Краматорський" і тенденції до їх змін» - III місце.

Диплом учасника отримав у секції «Зоологія» Савченко Тимур, учень 6 класу ЗОШ I-III ступенів № 8, вихованець гуртка зоологів Центру позашкільної роботи м. Краматорська Донецької області, з роботою «Результати реакліматизації європейського бобра в басейні Сіверського Дінця Донецької і Харківської області».

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Всеукраїнський конкурс винахідницьких і раціоналізаторських проектів еколого-натуралістичного напрямку

9 – 11 лютого 2016 року в Національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді, за підтримки Національної академії наук України, Державної служби інтелектуальної власності України, Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» пройшов Всеукраїнський конкурс винахідницьких і раціоналізаторських проектів еколого-натуралістичного напрямку. До участі у конкурсі були запрошені 59 молодих раціоналізаторів і винахідників віком від 16 до 23 років. Проекти оцінювались в десяти категоріях: «екологічно безпечні технології та прикладна екологія», «медicina та охорона здоров'я», «психологія», «біологія», «хімія», «сільськогосподарське дослідництво та винахідництво», «ресурси енергозбереження», «фізика», «інженерні науки» і «науки про Землю».

У конкурсі брали участь і представники Донецької області, які гідно представили свої дослідження компетентному журі.

Ляшенко Карина Андріївна учениця 11 класу Піддубненської загальноосвітньої школи I-III ступенів Великоновосілківської районної ради, вихованка гуртків ДООЕНЦ та Великоновосілківської СЮН з роботою на тему «Порівняння дії гумітів амонію та гуміфілда на продуктивність сафлору» зайняла I місце у секції «сільськогосподарське дослідництво та винахідництво»

Раков Андрій Юрійович учень 11 класу Піддубненської загальноосвітньої школи I-III ступенів Великоновосілківської районної ради, вихованець гуртків ДООЕНЦ та Великоновосілківської СЮН з роботою на тему «Вивчення впливу ростактиваторів гумінової природи на морфологічні та господарсько-ціннісні ознаки гірчиці» зайняв II місце у секції «сільськогосподарське дослідництво та винахідництво»

Дегтярьов Дмитро Олексійович учень 10 класу Добропільського навчально – виховного комплексу «Спеціалізована школа I-III ст. № 4 з поглибленим вивченням окремих предметів – дошкільний навчальний заклад» з роботою на тему «Вплив екологічного фактору сонячної активності в період пренатального розвитку на адаптацію першокласників до школи» зайняв III місце у секції «медicina та охорона здоров'я»

Гончарова Марина Євгенівна учениця 11 Добропільського навчально – виховного комплексу «Спеціалізована школа I-III ст. № 4 з поглибленим вивченням окремих предметів – дошкільний навчальний заклад» з роботою на тему «Викиди забруднюючих речовин у атмосферу від стаціонарних джерел забруднення в місті Добропілля Донецької області як фактор зниження показників здоров'я підлітків» зайняла IV місце (заохочувальне) у секції «екологічно безпечні технології та прикладна екологія».

Олійник Валерія Романівна учениця 11 класу загальноосвітньої школи I-III ст. № 30 м. Краматорська Вихованка гуртка МАН з лісового господарства Краматорського ЦПР з роботою на тему «Нові види грибів ксилотрофів степової зони у байрачних лісах м. Краматорська» зайняла IV місце (заохочувальне) у секції «біологія»

Кращі учасники конкурсу отримали почесні кубки від Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності», а також цінні призи від ТОВ «Технології відновлених ресурсів» і Президіуму Національної академії наук України. Від Національного еколого-натуралістичного центру всі учасники змагання отримали сувенірні офісні набори.

Всеукраїнський форум учнівської та студентської молоді «Дотик природи»

Юні біологи Донеччини стали переможцями та призерами Всеукраїнського форуму учнівської та студентської молоді «Дотик природи», що проходив 19-21 жовтня 2015 року в місті Києві. Форум проводив Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України з метою виявлення та підтримки обдарованої студентської та учнівської молоді, примноження інтелектуального потенціалу держави, підготовки майбутньої наукової зміни, сприяння переходу України на інноваційний шлях розвитку, поліпшення якості природничої освіти.

Студенти та школярі старших класів з усієї України презентували власні науково-дослідницькі роботи у формі стендового захисту за напрямком природничих наук. У Форумі взяло участь близько 200 учасників: студенти та учні із 23 регіонів України (21 область, АР Крим та м. Києва).

Учасники Форуму презентували науково-дослідницькі проекти з восьми тематичних категорій:

- ботаніка;
- зоологія;
- мікробіологія;
- екологія та проблеми довкілля;
- науки про Землю (географія, геологія);
- науки про людину (анатомія, фізіологія, охорона здоров'я, психологія і поведінка);
- хімія та біоінженерія;
- фізика та астрономія.

Серед членів наукового журі форуму представлені провідні науковці та освітяни з наукових та науково-освітніх установ України, а саме: Національного технічного університету "Київський політехнічний інститут", Національного університету "Києво-Могилянська академія", Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інституту молекулярної біології та генетики НАН України та Інституту мікробіології НАН України. Національного наукового центру радіаційної медицини НАМН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України. У роботі наукового журі форуму брали участь близько 50 експертів (вчені, викладачі).

Найбільшою секцією на цьому заході була «Екологія та проблеми довкілля», 70 учасників. Вихованка гуртка «Валеологія» Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, учениця 8-В класу Краматорської ЗОШ № 25 з профільним навчанням – Замай Анастасія посіла I місце. Настя презентувала роботу «Вплив іонів важких металів на ландшафти Донеччини як наслідок використання важкої летальної зброї», (керівник роботи – Бульбенко О.О., завідувач відділу ДООЕНЦ).

В секції «Науки про Землю» Баглай Дар'я, однокласниця Анастасії посіла II місце з роботою «Дослідження стану річки Біленька протягом 2-х років», (керівники роботи: Бульбенко О.О., Санагурська В.М., вчитель географії ЗОШ №25).

В секції "Науки про людину" Анісімова Варвара, учениця 10 класу Часовоярської ЗОШ I-III ст. № 15 Артемівської міської ради посіла II місце з роботою «Вплив ароматичних олій на організм людини», (керівник – Трубеко Т.В., вчитель хімії та біології Часовоярської ЗОШ I-III ст. № 15).

ВІТАЄМО З ВИСОКИМИ ДОСЯГНЕННЯМИ. НАСАГИ У НОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ!

Традиції і новації в національно-патріотичному вихованні в Донецькому обласному еколого-натуралістичному центрі.

Бульбенко О.О., зав.відділом ДООЕНЦ,

Війна як страшне відлуння середини минулого століття прийшла в наш дім.

Людина, а особливо діти та молодь сьогодення не могла уявити, що колись стане свідком подібних трагічних подій. Ми гадали, що Друга світова війна навчила цінувати мир весь світ. Події 2014 року показали, як сильно ми помилялися, бо не зберегли мир навіть у своїй державі. Як це могло статися? Чому? Однією з відповідей на це питання, на жаль, є недостатнє національно-патріотичне виховання молоді Донецької та Луганської областей, теперішньої зони АТО. Бо помилки вчителів, як говорила героїня відомого фільму, можливо не так помітні, але не менш небезпечні.

Сьогодення нашої держави заставляє замислитися про проблеми національно-патріотичного виховання, що вийшло за рамки стін навчальних закладів, а стало нагальною проблемою держави в цілому. Важлива роль в вихованні дітей та молоді належить позашкільним закладам. Особливість позашкільного навчально-виховного процесу полягає у в проектуванні таких педагогічних методик та технологій, які можуть допомогти дітям зорієнтуватися та самореалізуватися в складних і багатогранних соціокультурних ситуаціях. Ефективність позашкільного закладу залежить не лише від програм навчання і виховання, а й від особистості педагога. Безперечно працівник позашкільного закладу повинен бути високо ерудованим з сучасним світоглядом, з об'єктивною самооцінкою, мати педагогічний такт, високо розвинуті професійні якості. Педагог, який працює в позашкільному закладі, який прагне позитивно впливати на дитину, має багато знати, бути творчою і водночас терплячою людиною, здатною до самовдосконалення. Для того, щоб дитина з нетерпіння чекала зустрічі з таким наставником, керівником гуртка, він повинен постійно працювати над підвищенням фахового рівня, володіти мистецтвом спілкування з людьми і дітьми, досконало володіти почуттям гумору. Саме він знадобиться в скрутну хвилину і додасть оптимізму в разі невдачі.

Завдання, що стоять перед педагогом потребують розуму та снаги, щедрої душі та професійних умінь і навіть жертвності, відповідно обраній справі, а головне – любові до дітей, відповідальності перед суспільством. Натхненна віра в цінність ідеалів — найкраще, що може набути дитина у спілкуванні зі своїм наставником. І якщо в душі педагога горить вогонь, натхненна віра в цінність людських ідеалів, любові до своєї Батьківщини — він може йти до дітей, успіх йому забезпечений. Тому саме зараз позашкільний педагог має направити свої зусилля на пошук нових дієвих підходів в національно-патріотичному вихованні дітей та молоді.

Патріотизм – надзвичайно глибоке поняття. Якщо зібрати всі його визначення, то патріотизм – це любов бо Батьківщини, повага до народу,

готовність встати на захист Вітчизни, повага історії та законів країни. Одним з важливих пунктів цього визначення є повага до інших народів та націй. Саме патріотизм є золотою серединою між «правими» та «лівими» силами, та саме він підтримує рівновагу між ними, завдяки якій існує держава. Але підтримувати цю рівновагу здатен лише істинний патріотизм, і якщо є держава, значить він існує. Головний лозунг патріотизму: «Сила в єдності!» Патріоти вірять, що для розквіту країни треба всім об'єднатися та йти до мети єдиним шляхом. Зараз ми розуміємо патріотизм неправильно. Чомусь помилково асоціюємо його з націоналізмом, а іноді навіть с нацизмом. Але це помилка! Націоналізм – це коли вважаєш свою націю найкращою та не поважаєш інші нації та народи, а нацизм – це прагнення винищити інші нації, або зробити їх рабами своєї. Від цих понять патріотизм так далеко, як небо від землі! Справжній патріотизм починається з любові та поваги до ближнього. Патріотизм – є любов. Він вчить любити, а не ненавидіти! Патріотизм – це також активна життєва позиція по відношенню до держави. Багато хто перестає вірити у державу, але тільки не патріоти. Треба розуміти, що патріотизм – це не сліпе кохання до Батьківщини. Якщо просто любити Вітчизну, заплющувати очі на її недоліки, це вже не буде патріотизмом! Треба робити щось, щоб виправити ці недоліки, зробити Батьківщину ще кращою! Такого потужного, як сьогодні, спалаху патріотизму в Україні не спостерігалось, певно, з часів Радянського Союзу. Демонструвати патріотизм стало не тільки звичним, а і модним. Де межа між адекватним вихованням патріотизму та вихованням агресії і шовінізму? Жовто-блакитні стрічки та бантики на жіночих сумочках, жовто-блакитний манікюр, патріотичне тату, камуфляж як щоденна форма одягу, діти, підлітки та дорослі у вишиванках - українці сьогодні будь-яким способом демонструють, що країну свою люблять, національну символіку поважають і що Україна єдина. Ще років п'ять-сім тому перехожий у будній день, одягнений у вишиванку, став би центром загальної уваги і, ніде правди діти, глузливих посмішок. Сьогодні ж цим нікого не здивувати.

Але для Донецької області все це ще не стало нормою. І наша задача найти золоту середину в вихованні патріотизму дітей та молоді.

Кожна навчальна установа шукає свої форми та методи реалізації Концепції національно-патріотичного виховання.

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр реалізовує Концепцію виховання через: створення спеціального освітнього середовища, наповненого українською державною та народною символікою (навчальні кімнати оформляються малюнками, панно, виробами гуртківців); фізкульт хвилинка під час занять виконуються у вигляді руханок, що супроводжуються українськими промовками (хоча заняття проводяться російською мовою); організацію обласних масових заходів патріотичної спрямованості: обласна виставка квіткових композицій до Дня захисника Вітчизни, обласні конкурси «Таємниці дівочого віночку», «Любіть Україну», виставки малюнків «Краса рідного краю», свята рідної мови: «Мово моя калинова», конкурс на кращу презентацію: « Краю мій рідний – моя Батьківщина!», парад вишиванок: «Матусини руки оце вишивали», організацію участі у Всеукраїнських заходах. На

початку цього навчального року стартувала нова еколого-патріотична гра «Паросток». Гра – варіативна, вміщує три блоки: формування життєво необхідних вмінь та навичок, патріотична складова та блок «Екологія»; організацію екскурсій до визначних місць та екологічних експедицій «Народні традиції та сучасність», «Ми – єдина країна».

Питання національного виховання постійно розглядаються на семінарах, педрадах, школах педмайстерності, майстер-класах, в позашкільних закладах еколого-натуралістичного профілю області.

Найбільш цілеспрямовано та методично ведеться робота з формування національної самосвідомості учнівської молоді в творчих об'єднаннях, що працюють за напрямом «народні ремесла»: «Писанкарство», «Українська народна іграшка», «Лозоплетіння», «Українська народна творчість», «Бісероплетіння» тощо. Під керівництвом досвідчених фахівців та народних майстрів в творчих об'єднаннях за народними традиціями діти проявляють свої здібності до певного виду декоративно-прикладного мистецтва або ремесла, пізнають секрети виготовлення декоративних виробів, які використовуються в побуті, або для прикраси домівок, приміщень закладів. Кращі результати своєї роботи юні майстри представляють на виставках або конкурсах місцевого, обласного і Всеукраїнського рівнів.

Національне виховання є однією з провідних частин виховного процесу, який здійснюється у Донському ЕНЦ (Волноваський р-н). Застосовуючи різні засоби еколого-натуралістичної діяльності керівники гуртків цілеспрямовано формують у дітей та підлітків патріотичні почуття, відчуття національної гідності, любов до своєї країни, вивчають питання українознавства та краєзнавства, традиції українського народного мистецтва, історію рідного селища. Для реалізації цієї мети у ДЕНЦ оформлені: куточок державної символіки, символіки Донецької області, куточок «Краю мій, Донецький», куточок «Україна пам'ятає» (голодомор 1932-33рр.), куточки національної символіки у гурткових кімнатах.

У Донському ЕНЦ вже декілька років працює «Галерея народних талантів», в якій представлені роботи майстрів селища Донське та педагогів ЕНЦ (Шульгіної В.О., Колбасової С.О., Бальзамової Л.В., Узун А.В., Марощук Н.В.). «Галерея народних талантів» стала першим етапом навчально-пізнавального проекту «Музейна справа в Донському ЕНЦ». Дуже цікаво проходять заняття в Галереї, де діти знайомляться та вивчають традиції народного мистецтва нашого селища з української вишивки, різьби по дереву, ковальства, ліплення, флористики, інкрустації тощо. Відомі майстрині-вишивальниці селища, роботи яких представлені в Галереї народних талантів, часто запрошуються на зустрічі з вихованцями центру.

З повагою відносяться гуртківці і до культури грецького народу, що проживає на території нашого краю. Гуртківці Донського ЕНЦ щорічно приймають участь у грецькому фестивалі «Мега йорти». Щорічно роботи гуртківців представляються на виставку робіт грецької народної творчості, що проходить в рамках цього фестивалю у с. Сартана.

За великий внесок у національно-патріотичне виховання дітей директор (Шульгіна Валентина Олександрівна) та методист (Литвин Ірина Петрівна) Донського ЕНЦ були нагороджені Почесними грамотами МОН у 2015 році.

Педагогічні працівники та методисти ДООЕНЦ постійно підвищують свій професійний рівень, беруть участь у Всеукраїнських семінарах, аудиторі умах, тренінгах. Методист Донецького обласного еколого-натуралістичного центру - Олена Віталіївна Гуменюк - стала першим сертифікованим тренером з національно-патріотичного виховання. Навчальну програму проводили Національний еколого-натуралістичний центр спільно з Інститутом проблем виховання Національної академії педагогічних наук України.

Таким чином, що національно-патріотичне виховання гуртківців Донецького обласного еколого-натуралістичного центру – це не форма, метод, пласт чи аспект нашої роботи. Це наше повсякденне життя.

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

*Семенюк Наталія Афанасіївна, керівник гуртка КПНЗ «РайСЮН»
Красноармійської райради, який працює на базі Сергіївського НВК, вчитель
початкових класів, вчитель-методист*

«Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» ставить головною метою створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства. Отже, громадянська освіта – це головний шлях розвитку і вдосконалення української конституційної демократії.»

Оскільки Україна вибрала шлях Євроінтеграції, то доречно провести аналіз становлення і розвитку позашкільної освіти в одній із європейських держав, наприклад у Польщі. Досягнення в освіті цієї країни свідчать про наявність прогресивного розвитку і позитивного впливу позашкільної роботи на творчий розвиток особистості. У процесі свого історичного розвитку заклади позашкільної освіти набули значного досвіду, престижу, сформувались як невід'ємна частина цілісної системи освіти Польщі. Не вдаючись у детальний аналіз, зупинимось лише на головних особливостях: різноманітність форм і методів роботи позашкільних закладів, необов'язковість програми, добровільний характер занять, різновіковий склад контингенту, безперервність виховного процесу, платність, демократичний стиль роботи тощо.

Демократії не можна навчитися самим та навчити своїх учнів, якщо просто розповідати про це на уроках і позакласних заняттях. В демократичному стилі треба жити і працювати. Надзвичайно важливо донести до учнів, що існує пряма залежність між особистістю та державою; людина не може змінювати та перетворювати світ у позитивному плані, якщо не змінить себе, своєї свідомості, не стане більш відповідальною. А без розвитку громадянськості, патріотизму не

може бути ні вільної особистості, ні громадянського суспільства, ні держави. Характерними особливостями демократичного стилю роботи є:

- Активна участь кожного
- Заохочення лідерства
- Створення демократичної атмосфери
- Різнобічний розвиток і виховання учня
- Широке використання інтерактивних методів
- Рівність можливостей, де кожен учень має можливість одержати найвищу оцінку
- Відкритість і співробітництво
- Пріоритет самооцінки як умова успішного навчання
- Критичне мислення
 - Гнучка структура занять

Ознакою часу є інтеграція освіти, науки і практики. Під інноваційною діяльністю, за визначенням Т.Б.Волобуєвої слід розуміти «Дослідне поле інноваційної майстерності. Орієнтирами педагогічного успіху, на думку автора, є:

- діяльність, що спрямована на розробку й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень і розробок,
- освоєння зразків нової освітньої практики.

Останнім часом напрацьовано немало нових форм і методів позакласної роботи: дистути, тренінги, рольові ігри, діалоги, використання глобальних інформаційних мереж.

Демократизація в освіті дає можливість педагогам втілювати на практиці ідеї інноваційних технологій, сучасних концепцій розвивального, особистісно орієнтованого навчання, авторських програм тощо.

В комунальному позашкільному навчальному закладі «Рай СЮН» Красноармійської райради під (директор Н.С. Рикунова) працює гурток «Бджолярик» за авторською програмою керівника гуртка, вчителя – методиста Н.А.Семенюк. В 2015 році програма стала призером Всеукраїнського конкурсу «Парк педагогічної майстерності».

Основні навчальні цілі програми:

- сприяння відродженню України як провідної медоносної держави,
- популяризація професії бджоляра.

Виховні завдання:

- залучення підростаючого покоління до вирішення екологічних проблем сучасності,
- виховання у дітей працьовитості, дисципліни, порядку,
- створення умов для творчого розвитку та самореалізації підростаючого покоління,
- духовне збагачення та облагородження юних дитячих душ,
- розвиток вміння продукувати свої власні неординарні ідеї та способи вирішення проблемних завдань тощо.

Працюючи над втіленням програми, використовується досить різноманітний методичний інструментарій (форми, методи, засоби, прийоми роботи).

Метод проектів в позакласній і позашкільній роботі зарекомендував себе як один із самих ефективних. Педагогічна цінність цього методу полягає в тому, що він дозволяє відійти від традицизму в навчанні та відкриває можливості формування особистого життєвого досвіду дитини у взаємодії з довкіллям. Значний інтерес у дітей викликали проекти «Зимові канікули у вулику», «Зимівля бджіл у золотих вуликах», «Бджолярі степового краю», краєзнавчі проекти.

Екскурсії, походи, фольклорні експедиції активізують сенсорну сферу учнів, тобто включають у процес сприймання велику кількість аналізаторів, а тому легко навчають вихованців, як можна зберегти здоров'я, як полегшити багато захворювань, а той зовсім усунути їх з людського життя завдяки маленьким трудівницям – бджолам. Ось лише кілька назв тем проектів, в яких діти розмістили знайдені корисні кулінарні та лікувальні рецепти і можуть поділитися ними з читачами: «Мед – їжа і солодкі ліки», «Квітковий пилок – дар молодості», «Маточне молочко - унікальний імуностимулятор», «Бджолиний віск як лікувальний продукт», «Медовий масаж», «Мед в косметології», «Рослинні препарати на медовій основі».

Нестандартні уроки, заняття – ігри перетворюють красу природного довкілля на одне з найпривабливіших для школярів явищ, активізують їхнє прагнення до пізнання нових об'єктів, їх суттєвих та естетичних властивостей. Показовими у цьому відношенні є «Урок на пасіці», заняття - гра «Ми - степовики».

Зарекомендували себе як ефективні *нестандартні форми трудової діяльності*, такі як прослуховування вуликів взимку, весняна ревізія на пасіці, виготовлення екологічно чистих вуликів з комишу.

Окрім того програмою передбачено використання активних та інтерактивних форм проведення занять, таких як *спостереження, сюжетно – рольові та ділові ігри, проектування та комп'ютерне моделювання*. Пропонується широке використання *казок, загадок, вікторин*.

Навчальна програма розрахована для учнів початкових та середніх класів, носить еколого – натуралістичний та природо дослідницький характер.

Прогнозованим результатом діяльності керівника гуртка є модель випускника:

1. Людини, що матиме міцне психічне і фізичне здоров'я, адже бджільництво в першу чергу загартовує, дарує молодість, здоров'я і натхнення.
2. Випускник гуртка - людина трудолюбива, освічена, активна, здатна самостійно приймати рішення, в ситуаціях вибору, відрізняється мобільністю, динамізмом. Готовий творчо мислити, знаходити нестандартні рішення, проявляти ініціативу, бути конкурентоспроможним на ринку праці. Бджоляр – це не тільки невтомна праця, але і матеріальна незалежність.
3. Наш випускник усвідомлюватиме необхідність підготовки до життя і праці в XXI столітті, необхідність бути активним громадянином України, відчуває свою приналежність до Європейської спільноти, адже Україна входить до першої п'ятірки країн – світових лідерів бджільницької галузі, а в Європі є першою.

4. Наш випускник вмітиме самотійно будувати взаємини з людьми, адже бджільництво – це робота і дозвілля для всієї сім'ї
5. Молода людина, що виховувалася на зразках унікальної чистоти, порядку, дисципліни у бджолиному вулику, підрастає готовою до самовдосконалення і саморозвитку, саморегуляції, самовиховання; до пошуку раціональних шляхів вирішення життєвих проблем; до численних альтернатив, які пропонує життя. Вміє злагоджено працювати в колективі.

Таким чином, учні які навчаються за активними методами будуть готовими до самотійного життя. У свою чергу учитель має можливість легко вводити учнів у процес пізнання навчальної праці, в самотійне творче мислення. Так на практиці втілюється побудова нової моделі громадянської освіти та виховання, яку передбачає реформа освіти в Україні. Так відбувається переосмислення та практична орієнтація на новий ідеал освіченої людини та головне, стає зрозуміло, що реформа в освіті проводиться не заради неї самої, а для життя, для розвитку нашої країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанський Ю.К. Педагогічний експеримент /Ю.К.Бабанський // Введение в научное исследование по педагогике. – М.: Педагогика, 1988. – 214 с.
2. Волобуєва Т.Б. Дослідне поле інноваційної майстерності: Орієнтири педагогічного успіху / Волобуєва Т.Б.. – Донецьк: Витоки, 2013. – 392с.
- 3 Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. - №33.
- 4.Косогова О.О. «Метод проектів у практиці сучасної школи» Видавництво «Ранок», 2011
- 5 Маценко Ж., Нікітіна Ю., Онопрієнко О, Сєдова Н., Шпакова В. Екологічне виховання в початковій школі. Бібліотека «Шкільного світу» Київ. Редакція загальнопедагогічних газет, 2005
- 6 Навчальна програма «Юні бджолярі», МОНУ №1/11 – 5131 від 09.12.2003

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ВИХОВАНЦІВ ПІД ЧАС КОМПЛЕКСНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПАРКУ «СВЯТІ ГОРИ»

Надія Павлівна Александрова

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Екологічні знання в даний час набувають особливої актуальності, яка пов'язана з негативними змінами навколишнього середовища, що відбуваються під впливом людської діяльності. Існування людської цивілізації і подальший її розвиток можливий лише за умови формування якісно нових взаємовідносин в системі "Людина – природа". Ці відносини можуть бути сформовані лише шляхом виховання в сім'ї, екологічної освіти в установах, що забезпечують здобуття загальної середньої, середньої спеціальної та вищої освіти. Екологічна освіта і

просвіта повинні починатися якомога раніше і являти собою синтез гуманітарної, природничо-наукової та технічної складових. Особливого значення набувають позашкільні навчальні заклади еколого-натуралістичного спрямування, які мають на меті формування екологічної свідомості і культури підростаючого покоління

Протягом багатьох років у Національному парку «Святі Гори» на живописному березі річки Сіверський Донець працювала Донецька обласна комплексна екологічна експедиція, одним із головних завдань якої було залучення членів шкільних лісництв та інших об'єднань школярів у вирішення актуальних проблем та включення молодіжних проектів в реальну виробничу, наукову і соціально-екологічну діяльність. Нажаль, у зв'язку з недавніми подіями у Слов'янську, експедиція призупинила свою діяльність. На сьогоднішній день Донецьким еколого-натуралістичним центром проводяться заходи по відновленню її роботи.

Завдання експедиції полягає в тому, щоб всі зрозуміли одну просту ідею – ти можеш все! І діти розуміють. Вони починають більше вірити в себе, в команду, в те, що їх пов'язує. З експедиції вони повертаються вже іншими. Є тільки один надійний шлях в експедицію: потрібно бути активним екологом. Проведення екологічних акцій, організація проектів, співпраця зі співробітниками Національного парку у проведенні природоохоронних заходів екологічним центром – ось далеко не весь перелік діяльності дитячих екологічних об'єднань. Робота екологічної експедиції – це приклад того, що людина може досягти всього, якщо захоче. Логіка розвитку екологічного руху полягає в тому, щоб приєднувати до проекту нові території і якомога більше однодумців, які здатні здійснювати реальні екологічні справи не за страх, а за совість.

З 2015 року Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром розпочалася робота по відродженню руху шкільних лісництв Донецької області.

Актуальність їх розвитку визначається тим, що шкільні лісництва:

- виконують істотну освітню функцію, в тому числі вносять внесок у становлення особистості завдяки прилученню підростаючого покоління до трудової діяльності;
- беруть участь у вирішенні питань забезпечення попиту на екологічно чисті продукти харчування (збір ягід, грибів, горіхів, лікарської сировини та ін), лісопосадочний матеріал (збір насіння і вирощування посадкового матеріалу), благоустрою та озеленення населених пунктів, а також у розвитку сільського та екологічного туризму тощо;
- вирішують проблему закріплення кадрів, насамперед молоді, на селі, професійної орієнтації учнів міських освітніх установ (організація літнього праці і відпочинку), а також розвитку малого бізнесу.

Традиційно перед шкільними лісництвами ставилися завдання професійної орієнтації їх членів із знайомством і освоєнням лісових професій.

Основні напрямки їх діяльності сьогодні - екологічна просвіта та реалізація соціально орієнтованих проектів.

У результаті реформи системи освіти та управління лісами (ліквідації лісгоспів) шкільні лісництва позбулися своєї традиційної виробничої бази. У

зв'язку з цим виникла необхідність вибудовування нових схем навчально-виробничої діяльності шкільних лісництв як однієї з організаційних форм, спрямованих на самореалізацію та професійне самовизначення школярів. Відпрацювання схем взаємодії зацікавлених сторін в рамках організації діяльності шкільних лісництв по вирішенню важливих соціально-екологічних проблем пропонується здійснити в рамках модельного мережевого проекту. В даний час шкільні лісництва розглядаються як об'єднання, які реалізують додаткові загальноосвітні програми лісогосподарського напрямку діяльності, зміст яких рекомендується структурувати в чотири блоки – теоретичний (освоєння теоретичних знань); навчально-дослідний; практичний, природоохоронний; профорієнтаційний.

Мета проекту: відпрацювання технологій організації діяльності шкільних лісництв в сучасних умовах.

Завдання:

- створення або вдосконалення роботи шкільного лісництва для реалізації проектів по збереженню і відновленню лісів;
- підготовка проекту діяльності шкільного лісництва, спрямованого на вирішення існуючої проблеми (свого району, міста, села, села), його реалізація;
- знайомство з професіями, пов'язаними з лісом.

Учасники проекту: об'єднання школярів (клуби, гуртки, шкільні лісництва, ланки в учнівських виробничих бригадах тощо) під керівництвом педагогів.

Зміст діяльності: учасникам проекту пропонується реалізувати на базі шкільного лісництва проекти за завданням або в інтересах державних структур (органів управління лісами, лісництв, наукових організацій, муніципальних утворень), а також комерційних і некомерційних організацій за такими напрямками:

- лісогосподарські роботи;
- дослідні роботи;
- розвиток пізнавального (екологічного) туризму.

Учасники проекту самостійно обирають один або кілька напрямків і вибудовують відношення з соціальними партнерами з урахуванням місцевої специфіки.

В рамках всіх напрямків реалізуються пропагандистські, просвітницькі та агітаційні заходи, спрямовані на залучення широкої громадськості в соціально-екологічну діяльність і популяризацію одержаних при виконанні робіт результатів.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ШКІЛЬНОГО ЛІСНИЦТВА В УМОВАХ СТЕПОВОЇ ЗОНИ ВЕЛИКОНОВОСІЛКІВЩИНИ

*Гнибіда Олена Анатоліївна,
методист Донецького
обласного еколого-натуралістичного центру*

Великоновосілівський район Донецької області розміщений у степовій зоні України, тому захист штучних лісових насаджень та створення нових є для юних натуралістів району першочерговою задачею. Досі на території району не було організовано жодного шкільного лісництва і охороною невеликих лісових ділянок та лісосмуг займалися юні натуралісти місцевих шкіл. Вони організовували екологічні десанти, займалися благоустроєм зон відпочинку, проводили агітаційну роботу серед місцевого населення про необхідність охорони лісових насаджень тощо.

Але останнім часом має місце безконтрольне вирубування дерев місцевими жителями з метою опалення житлових будинків, особливо страждають від цього лісосмуги, видовий склад яких представлений акацією, тополею, дубом, абрикосою, шовковицею. На території району є і декілька лісових насаджень, що складаються переважно із сосни звичайної та сосни кримської, основною проблемою яких є вирубування молодих сосен або зрізання верхівок під Новий рік, а також лісові пожежі, які виникають частіше всього у весняно-літній період через неконтрольоване розпалювання вогнищ, так як ці лісові насадження являються основною зоною відпочинку для місцевих жителів, а також для проїжджаючих, так як знаходяться ці насадження переважно неподалік транспортних шляхів.

Тому юннати Піддубненської школи I-III ступенів Великоновосілівського району Донецької області прийняли рішення про створення шкільного лісництва на території Піддубненської сільської ради, тим більше, що на даній території існує три штучних насадження сосни звичайної та сосни кримської на піщаних ґрунтах, зарості верболозу та маслини, які потребують особливої охорони та відновлення ще і тому, що в них росте багато первоцвітів та ранньоквітучих рослин, а також рослин, занесених до Червоної книги України.

Великі площі зазначеної території зайняті несанкціонованими сміттєзвалищами, обросли бур'янами, знаходяться під розвалинами старих будівель. Тому юні лісівники вирішили створити на пустирях біля села Піддубне екологічний парк, в основі якого буде дендрарій, який має велике естетичне і виховне значення. Він покликаний сприяти пропаганді екологічних знань, любові до рідної природи, вихованню почуття гордості за свій край, поваги до праці людей. Наша практика показала, що дендрарій можна і потрібно створювати в сільській школі. Найактивніша участь у цій справі відводиться членам шкільного лісництва.

Створення дендрарію вимагає від нас великих зусиль. Спочатку необхідно пустир очистити від сміття та непотребу, що сприятиме поліпшенню екологічної

ситуації в селі. Треба зазначити, що дендрарій планується закласти на місці смітника на території, що знаходиться близько від шосейної дороги. Таким чином, дана ділянка села є однією з найбільш загазованих і зашумлених, створення тут «зеленої зони» сприятиме поліпшенню складу повітря.

Звичайно, однією з першочергових задач є придбання посадкового матеріалу, але це питання частково вирішується місцевим матеріалом та саджанцями, які можна виростити самостійно – каштани, волоські горіхи, липа, черемха, верба, сосна.

Таким чином, створення дендрарію поєднує в собі як теоретичне вивчення природи, так і практичну діяльність. У ході реалізації роботи учні оволодівають певним набором знань, умінь і навичок, які допомагають їм правильно виконати посадку різних порід деревних і чагарникових рослин, розширити свої біологічні знання знайомством з морфологічними, систематичними та біологічними особливостями різних рослин, їх взаємовідносинами з факторами зовнішнього середовища.

В практичній частині даної роботи діти навчаються розрізняти висаджені деревно-чагарникові породи, створювати певні ґрунтові умови для деяких порід дерев і чагарників, навчаються практиці догляду за саджанцями і вносять вклад у поліпшення екологічної ситуації села.

Наш екологічний парк являє собою проектну природоохоронну ініціативу учнів. Проект передбачає як серію акцій по посадці дерев, так і розвиток дендрарію в якості центру екологічної освіти та природоохоронних досліджень.

Відомості, отримані в дендрарії при проведенні ознайомчих екскурсій, можуть бути використані на уроках ботаніки, екології. Отримані спостереження за рослинами-інтродуцентами в нашому дендрарії напевно будуть цікаві фахівцям, які займаються акліматизацією нових видів в умовах степової зони, колекціонерам і любителям екзотичних рослин, краєзнавцям і просто людям, які люблять свій край.

Міжнародний еколого-мистецький пленер «Діалог з природою»

Усі види мистецтв служать найбільшому з мистецтв – мистецтву жити на землі.

Бертольд Брехт

Життя доводить, що в складних умовах, в умовах, що постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування і використання нового (нових ідей і задумів, нових підходів, нових рішень). Творчість не виростає на порожньому місці, творчість - властивість, як правило, професіоналів своєї справи, які ефективно працюють у відповідній галузі.

З 22 по 26 серпня у Школі народних ремесел НЕНЦ проходив Міжнародний еколого-мистецький пленер з лозоплетіння «Діалог з природою», який є спільним проектом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України з Національною спілкою художників України. Програма заходу включала:

- Обговорення проєктів;
- Виготовлення виробів;
- Виставку виробів декоративно-прикладного мистецтва учасників пленеру;
- Майстер-класи;
- Виготовлення виробів, інсталяцій у природі;
- Обмін досвідом;
- Тренінг «Я – особистість»

У роботі пленеру активну участь взяла і делегація Донецької області під керівництвом керівника гуртків ДООЕНЦ Гнибиди Сергія Анатолійовича.

Програма пленеру була цікавою і насиченою. Уже в перший день учасники пленеру відвідали Національну спілку художників України, де переглянули виставку виробів декоративно-прикладного мистецтва учасників пленеру, після чого здійснили екскурсію Києвом разом з керівниками делегацій.

23 серпня день почався і продовжувався виготовленням виробів та інсталяцій в природі та виготовлення маскувальної сітки для бійців зони АТО (почергово). В перерві між роботою над виготовленням виробів делегації відвідали Київський військовий госпіталь з подарунками пораненим воїнам і привітанням з нагоди 25-річчя Незалежності України.

24 серпня був творчий день для всіх майстрів: майстер-класи на пленері, зустріч з гостями, представниками мас-медіа, друзями, обмін досвідом, презентація творчих робіт за попередні роки.

В перерві між роботою учасники пленеру взяли

участь у тренінгу «Я – особистість» в Школі народних ремесел НЕНЦ, який проводила президент Міжнародної федерації ділових жінок «Либідь» Супліна Тамара Петрівна. А куратор проєкту Дюговська Галина Володимирівна провела презентацію найцікавіших творчих робіт майстрів Міжнародного пленеру за кордоном. Робота пленеру закінчилася виставкою робіт декоративно-прикладного мистецтва учасників пленеру та презентацією творчих робіт юних майстрів з областей.

І як результат активної участі у пленері - дипломи та цінні подарунки від організаторів: Щепіхіну Павлу, учню 7 класу, та Михальчук Владі, учениці 5 класу Піддубненської ЗОШ I-III ст.

Великоновосілківської районної ради Донецької області, вихованцям гуртків ДООЕНЦ, - «за високу майстерність творчих робіт та здобутки у Всеукраїнському еколого-мистецькому пленері з лозоплетіння «Діалог з природою» з нагоди 25-ї річниці незалежності України», Гнибіді С.А., керівнику гуртків ДООЕНЦ, - «за вагомий внесок у розвиток еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді та успіхи у формуванні духовності і культури молодих громадян з нагоди 25-ї річниці незалежності України».

Міжрегіональний семінар-практикум з теми «Здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі позашкільних еколого-натуралістичних закладів»

22-25 червня 2016 року, з метою обміну досвідом роботи, Донецький обласний еколого-натуралістичний центр сумісно з Бердянською міською станцією юних натуралістів провели міжрегіональний семінар-практикум з теми «Здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі позашкільних еколого-натуралістичних закладів».

В семінарі-практикумі прийняли участь співробітники Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, директори районних еколого-натуралістичних позашкільних закладів (Добропільський ЕНЦУМ, Донський ЕНЦ, Великоновосілківська райСЮН, Красноармійська райСЮН, Мар'їнська райСЮН) Донецької області, співробітники Бердянської станції юних натуралістів, представники Бердянського міського відділу освіти, викладачі ВСП «Бердянського коледжу ТДАТУ».

Програма міжрегіонального семінару-практикуму включала теоретичний та практичний блоки за темою «Здоров'язбережувальні освітні технології та їх впровадження в систему навчально-виховної роботи ПНЗ». З привітальним словом до учасників семінару звернулася методист Бердянського міського відділу освіти Василюва С.М. Модератором проекту виступила Шаповалова Т.Г., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології, екології та БЖД Бердянського державного педагогічного університету, яка надала методичні рекомендації щодо впровадження в навчально-виховну роботу позашкільних закладів оздоровчого компоненту.

Про роботу в цьому напрямі в діяльності Бердянської міськСЮН розповіла директор Міщенко Н. М. Присутні мали змогу ознайомитись з практичним досвідом роботи педагогів станції юних натуралістів щодо використання нетрадиційних методів оздоровлення в гуртковій роботі з дітьми молодшої та середньої вікової категорії, а саме: точковий масаж, біокорекція, зернотерапія. Також пізнавальними були методики та практичні заняття з анімалорелаксації, дендротерапії та екскурсія по стежині «ЛікЕП» (лікувальна енергетика природи).

Впродовж роботи семінару наступного дня присутні активно попрацювали на пленарному засіданні, де були розглянуті наступні питання:

- Позашкільна освіта сталого розвитку у контексті інноваційної роботи. (Александрова Н.П., в.о. директора Донецького ОЕНЦ)
- Інноваційна діяльність ДООЕНЦ в умовах переміщеного закладу. Про методичне забезпечення та хід роботи з літнього оздоровлення дітей. (Шатух Н.Ф., заст.дир. з ІМР Донецького ОЕНЦ)
- Презентація проекту мобільного навчального курсу з ландшафтного дизайну для категорії ТПО. (Захарова Н.М., методист Донецького ОЕНЦ)
- Презентація напряму «Декоративне садівництво» та професійної підготовки ВСП Бердянського коледжу ТДАТУ (Охрименко Т.В., викладач ВСП Бердянського коледжу ТДАТУ).

Для учасників і гостей заходу також були

підготовлені екскурсійні програми по м. Бердянську, до меморіального будинку-музею П.П.Шмідта, художнього музею ім. І. Бродського та ін.

Наприкінці заходу було проведено «Круглий стіл» на якому учасники обмінялись своїми враженнями і поділились своїм власним досвідом з цього напряму роботи, отримали папку з методичними рекомендаціями та навчальний посібник к.п.н. Шаповалової Т.Г. Всі присутні на семінарі висловили думку, що подібні методичні заходи дуже сприяють налагоджуванню контактів між колегами різних регіонів, дають змогу ознайомитись з роботою інших педагогічних колективів та поділитися своїм досвідом роботи з різних напрямів діяльності еколого-натуралістичних позашкільних закладів.

Подорожуючи - досліджуємо

«Екологічна культура – культура всіх видів людської діяльності, так чи інакше пов'язаних з пізнанням, освоєнням і перетворенням природи; складається із знання та розуміння екологічних нормативів, усвідомлення необхідності їх виконання, формування почуття громадянської відповідальності за долю природи, розробки природоохоронних заходів та безпосередньої участі в їх проведенні».

Природне середовище було, є і буде незмінним партнером людини в її повсякденному житті. Ми черпаємо із скриньки природи всі наші багатства. Природа, її краса і велич залишаються нашим головним скарбом, нашою святинею, який невідкладний час, мода...

Свідоме засвоєння й оволодіння екологічною культурою має розпочинатися ще з дитинства, одночасно з засвоєнням положень загальної культури.

Саме формування екологічної культури дитини і є одним із найважливіших завдань, які ставить перед собою сімейний клуб «Парус», який функціонує у Західному освітньому окрузі (Великоновосілівський район) під керівництвом методиста ДООЕНЦ Гнібиди Олени Анатоліївни. Здійснюючи екскурсійні подорожі різними куточками України в рамках Всеукраїнського конкурсу «Моя Батьківщина – Україна», діти разом із батьками вчать любити свою Батьківщину, цінувати її природу, культуру, історію, традиції та звичаї. Батьки своїм прикладом виховують у дітей уміння поводити себе в природі, спілкуватися із людьми, досліджувати навколишній світ.

У липні нинішнього року члени клубу «Парус» здійснили подорож до західних областей України. Їхнє дослідження охопило Хмельницьку, Тернопільську та Чернівецьку області. Вивчали пам'ятки культури, особливості природи, антропогенний вплив на природу, спілкувалися з місцевими жителями.

У Хмельницькій області юннати відвідали Хмельницький краєзнавчий музей, Хмельницький парк імені Чекмана, де познайомилися із типовими представниками флори та фауни Прикарпаття. У Хмельницьких парках та скверах юннатів вразили роботи місцевого майстра Миколи Мазура, який створював дитячі майданчики із металообробку. Відвідали Кам'янець-Подільський історико-архітектурний заповідник та ботанічний сад, Меджибізьку фортецю, досліджували особливості гідрографії Хмельницької області (річки Південний Буг і Бужок, річку Смотрич та особливості її русла, що у районі Кам'янця-Подільського утворила глибокий каньон). Приємно вразила дітей та батьків станція юних натуралістів м. Кам'янець-Подільський, де групу зустрічали її працівники, які провели екскурсію по станції, до контактного зоопарку, до акваріумів, до музею Хліба, а завершилася зустріч катанням на кареті, запряженій кіньми, та майстер-класом з авіагриму.

У Тернопільській області відвідали Кришталеву печеру біля селища Кривче, Джуринський водоспад, досліджували рослинний світ прилеглої до водоспаду території, визначали лікарські рослини та рослини, занесені до Червоної книги України. Червоногородський (Джуринський) водоспад – водоспад гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Назва Червоногородський походить від назви давнього міста Червоногород, яке існувало поруч кілька століть тому. Входить до складу регіонального ландшафтного парку «Дністровський каньйон». Має штучний характер. Є найвищим рівнинним водоспадом України. Крім чуда природи, юннатам цікаво було побачити і творіння людських рук – розташований неподалік замок Червонограда. Точніше, це руїни замку-фортеці, які

збереглися від стародавнього міста. Після Другої світової війни місто зникло з лиця землі, залишилися тільки дві закинуті вежі, які зберігають пам'ять про історичні події 12–13 століть.

У Чернівецькій області відвідали обласний центр м. Чернівці та Хотинську фортецю. Дуже цікавою видалася екскурсія до Чернівецького університету, який розміщується у колишній «Резиденції буковинських митрополитів і далмаців». Автор цього вишуканого шедевра, який і сьогодні визначає панораму Чернівців, чеський архітектор і меценат Йозеф Главка (1831-1908). Ансамбль приваблює своїм незвичним виглядом, скидаючись на середньовічний замок. Високі цегляні стіни, оздоблені і рамкою і різьбленим каменем; стрункі вежі, торці будівель і ризаліти, завершені високими зубцями; круті схили дахів, критих викладеною узором поливаною черепицею білого, голубого, зеленого і коричневого кольорів, – усе це створює враження вічної розумності і святковості.

Разом із Резиденцією було сплановано і дендропарк, обмежований кам'яним муром висотою у три метра. Площа парку близько 5 гектарів. Більша його частина виконана у ландшафтному стилі. Тут поруч з екзотичними видами дерев ростуть клени, дуби, липи, граби. Вони створюють суцільну захисну смугу по периметру парку. Ця смуга забезпечує повну ізоляцію дендропарку, створює відчуття абсолютного спокою.

Вхід до парку наче завершує регулярну частину ансамблю, його сквер і будови. У центрі знаходиться пам'ятник Йозефу Главці, споруджений у 1937 році скульптором А. Северином. Поруч росте стара ялина, ровесниця парку. Біля неї – два басейни з фонтанами.

За цією фасадною частиною починається власне парк. Алея підводить до невеличкого басейну з плакучими вербами, магнолією Суланжа та катальпами. Це одне з наймальовничіших та найулюбленіших місць чернівчан. Звідси у різних напрямках розходяться алеї з асиметричною посадкою дерев, відкритими галявинами, затішними баскетами. Парк донині зберіг елементи декоративного оформлення: штучні гірки, садові лави, кам'яний грот, скульптури. Серед дивовиж парку – «тринога» яблуня: крону дерева було нащеплено одразу на дві сусідні прищепи, які утворили разом з прищепою таке ботанічне диво.

Отримали масу вражень, нові знання, нових друзів. Зібрали матеріали для виконання творчих та дослідницьких робіт за номінаціями Всеукраїнського конкурсу «Моя Батьківщина – Україна», фотоматеріали для Всеукраїнського юнацького фестивалю «В об'єктиві натураліста» та Всеукраїнського конкурсу юних фотоаматорів «Моя країна – Україна».

Така цікава подорож стала можливою і змістовною завдяки тісній співпраці ДООЕНЦ (Донецького обласного еколого-натуралістичного центру) із ХОЕНЦУМ (Хмельницьким обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді). Директор ХОЕНЦУМ Климчук В.В. надав допомогу в організації транспортного обслуговування, проживання, харчування делегації, екскурсійного обслуговування, охоче поділився із методистом ДООЕНЦ Гнібидою О.А. досвідом організації еколого-натуралістичної роботи у Хмельницькій області, подарував для вихованців ДООЕНЦ настільні ігри, а для працівників – буклети та методичні посібники ХОЕНЦУМ. Були обговорені питання подальшої співпраці.

